

**mu.
zei
on**

3/2021

časopis muzea umění olomouc

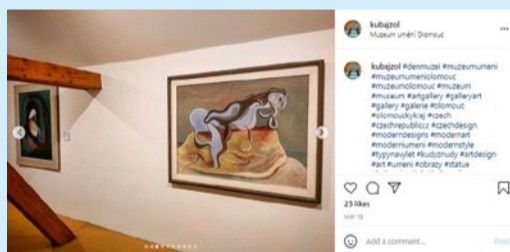
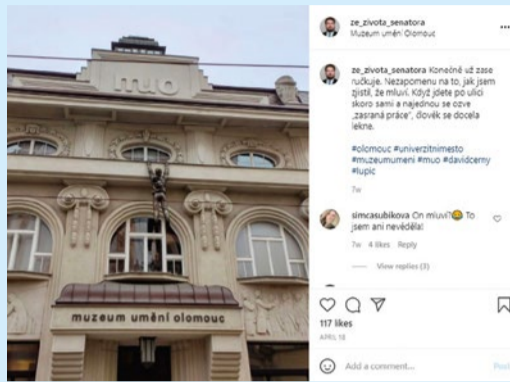
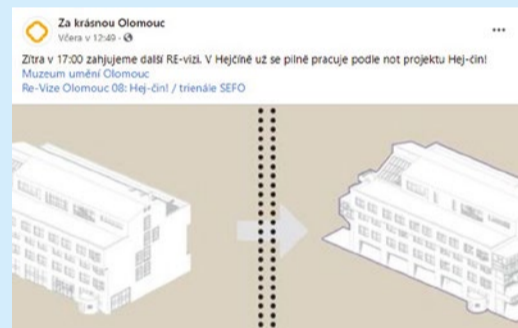

**Průkopník počítačového umění
v Polsku Jan Pamuła**

ROZHOVOR – **Barbora Kundračiková**
„Vyhlížím světy, které nejsou“

UNIVERSUM
TRIENÁLE SEFO 2021

#muzeumumeni

MUZEUM UMĚNÍ OLOMOUC

patří k nejdůležitějším institucím svého druhu v České republice. Představuje výtvarnou kulturu od nejstarších dob po současnost. Zřizovatelem Muzea umění Olomouc je Ministerstvo kultury České republiky. Významně je podporuje Olomoucký kraj a Statutární město Olomouc.

MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ

Denisova 47, Olomouc

ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM OLOMOUC

Václavské náměstí 4, Olomouc

ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM KROMĚŘÍŽ

Sněmovní náměstí 1, Kroměříž / Arcibiskupský zámek

OTEVÍRACÍ DOBA

MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ

út – ne 10 – 18 hodin

ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM OLOMOUC

uzavřeno do 5 / 2022 z důvodu rekonstrukce

ARCIDIECÉZNÍ MUZEUM KROMĚŘÍŽ

ZÁMECKÁ OBRAZÁRNA

červenec – srpen

út – ne 9.00 – 15.30 hodin poslední vstup

září

út – ne 9.00 – 14.30 hodin poslední vstup

www.zamek-kromeriz.cz

VSTUPNÉ

MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ

STÁLÁ EXPOZICE zdarma

KRÁTKODOBÉ VÝSTAVY

Salon | Kabinet | Galerie

základní: 80 Kč | snížené: 55 Kč

rodinné: 160 Kč (2 dospělí +1–3 děti 7–18 let)

Trojlodí

základní: 100 Kč | snížené: 70 Kč

rodinné: 200 Kč (2 dospělí +1–3 děti 7–18 let)

VSTUPNÉ DO CELÉHO OBJEKTU

základní: 160 Kč | snížené: 120 Kč

rodinné: 320 Kč (2 dospělí +1–3 děti 7–18 let)

Informace/pokladna: 585 514 241

www.muoc.cz

muzeion

časopis Muzea umění Olomouc
čtvrtletník – číslo 3/2021

Vydává: Muzeum umění Olomouc,
Denisova 47, 771 11 Olomouc
IČ: 75079950

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

zdá se – a budeme v to doufat – že se doba navrací k normálu. Důkazem toho budiž otevření našeho letošního největšího projektu Trienále | SEFO | 2021, který mapuje současné středoevropské umění. Nemuseli jsme se uchýlit do virtuálního prostoru na internet, mohli jste – a až do 2. 1. 2022 můžete – přijít podívat se na úžasná díla autorů od Pobaltských zemí až po Slovinsko nebo na spoustu doprovodných akcí. Přímo v expozici jsme zahajovali sice ještě v rouškách, ale venku v proluce SEFO už vládla uvolněná letní pohoda.

Větší část tohoto čísla Muzeionu jsme věnovali právě trienále. Berte to prosím jako inspiraci k návštěvě této skvělé výstavy.

Tomáš Kasal PR manažer Muzea umění Olomouc

OBSAH

- 4 ROZHOVOR
Barbora Kundračíková: Vyhlížím světy, které nejsou
- 10 Trienále | SEFO | 2021 – mapa
- 12 Trienále | SEFO | 2021 – expozice
- 14 **Průkopník počítačového umění v Polsku Jan Pamuła**
- 16 **UNIVERSUM od systému k tělu a nazpět**
- 17 **Pavel Büchler – Kvality v banalitě všedního materiálu**
- 18 **Lidské tělo jako předmět i nástroj poznávání**
- 19 **Lovení – Organizovat, přetvářet a chápat svět**
- 20 **UNIVERSUM OUTDOORS, HEJ-ČINI! Studenti architektury VUT Brno mění tvář Olomouce**
- 22 **Všední krize v Galerii Caesar**
- 23 **Trienále obsadí i olomoucké nástěnky**
- 24 **MULTIVERSUM spolupráce napříč střední Evropou**
- 25 **Tichý křik zaplní proluku SEFO**
- 26 **Trienále | SEFO | léto 2021**
- 28 **Kalendárium**
- 29 **KRÁTCE: MUO získalo na MUSAIONfilmu mimořádnou cenu Prvním hostem podcastu Okna na sever byl Jiří Lindovský Ohradu SEFO vyzdobil Attila Csörgő**
- 30 **Optici z projektu Arteca nahlédli pod lak pravoslavných ikon**
- 31 **Muzeum na Svatém Kopečku nabízí novu stálou expozici**
- 32 **Arcibiskupský palác představí umělecké sbírky olomouckých biskupů a arcibiskupů**
- 33 **Výstava poodhaluje poklady z kroměřížské zámecké knihovny Panna Maria Křtinská nově zrestaurovaný milostný obraz božské divotvůrkyně ze sbírek Arcibiskupství olomouckého**
- 34 **Olomouc židovská vás provede historií zdejší židovské komunity Muzeum oslavilo Den dětí originálními sadami tvůrčích listů Prázdninový deník vezme děti na výlet po partnerských muzeích a galeriích**
- 35 **Dětem**

Redakce: Tomáš Kasal, Lukáš Horák,
Barbora Kundračíková, Terezie Čermáková,
Helena Zápalková, Alexandr Jeništa

Foto: Tereza Hrubá, Markéta Lehečková,
Zdeněk Sodoma

Grafická úprava / předtisková příprava: Petr Šmalec

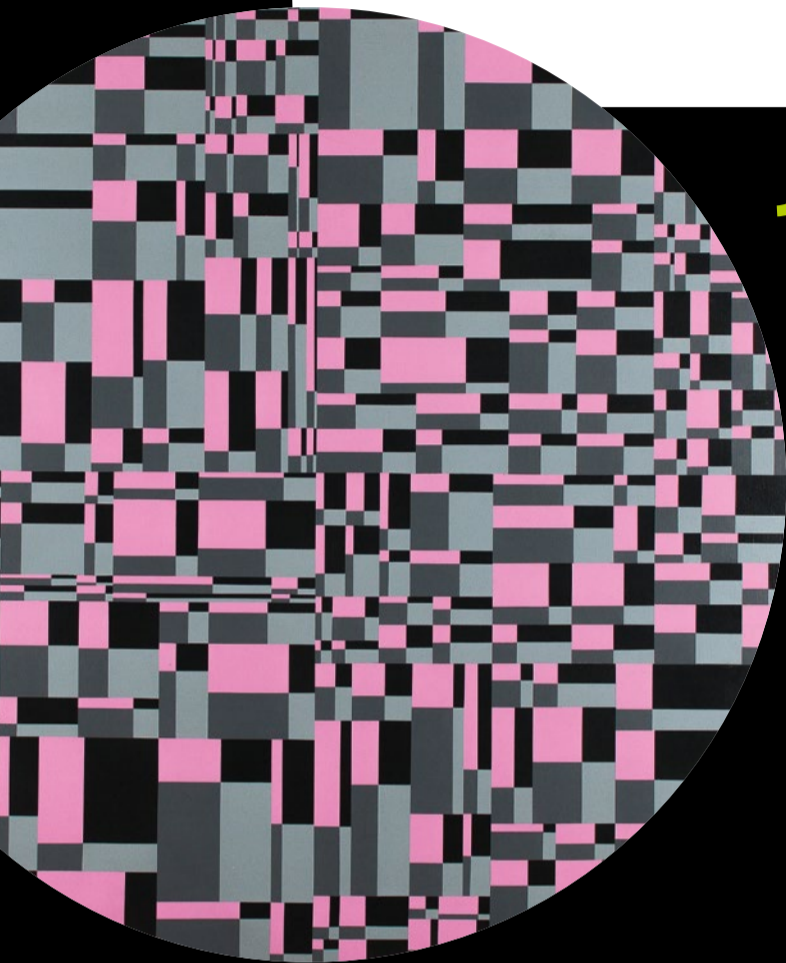
Titulní strana: Logo Trienále | SEFO | 2021

Tisk: PROFI-TISK GROUP, s. r. o.,
Chvalkovická 5, 772 00 Olomouc
Náklad: 1000 ks | Neprodejné
Vytiskováno na recyklovaném papíru.

Registrace MK ČR E 23232 | ISSN 2464-5710

Máte-li zájem dostávat časopis pravidelně, staňte se členem Spolku přátel Muzea umění Olomouc.

SALON, KABINET

14

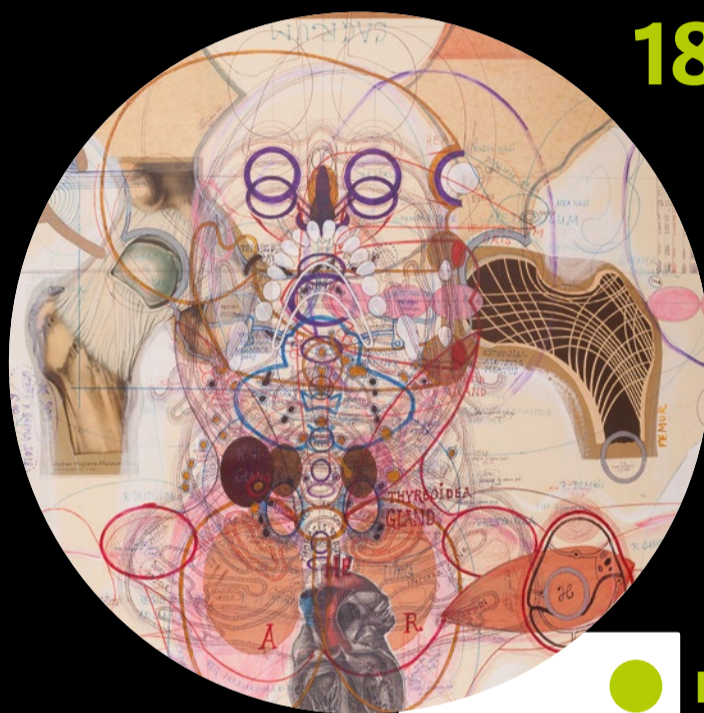
Jan Pamuča

16

Anna Witt Cinema

GALERIE

18

Human Records

19

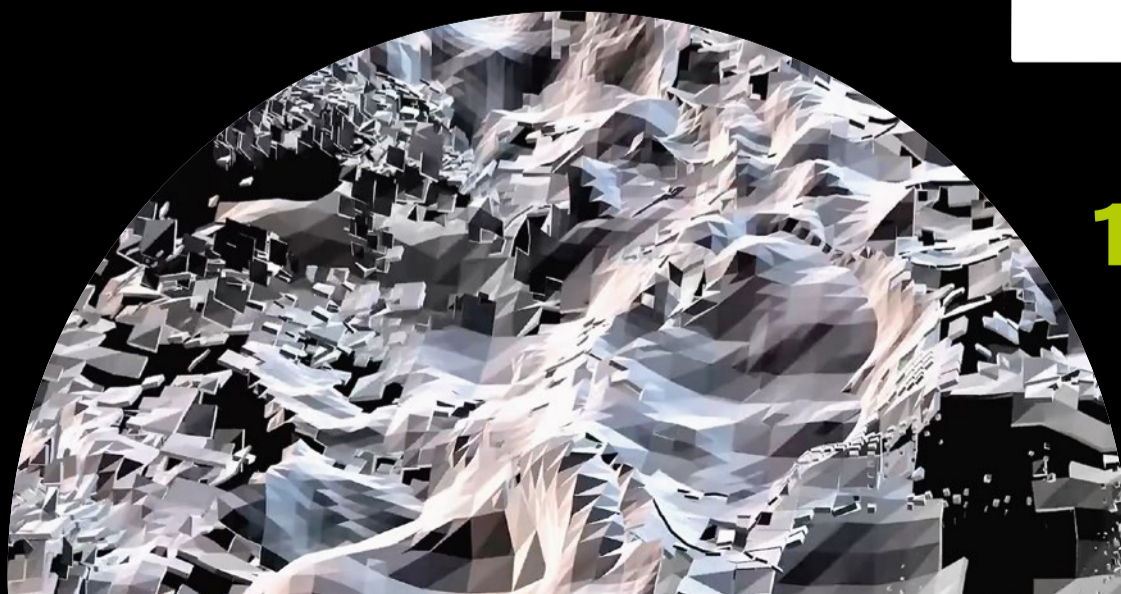
Lovení

TROJLODÍ

Universum

Pavel Büchler

16

17

PRŮKOPNÍK POČÍTAČOVÉHO UMĚNÍ V POLSKU JAN PAMUŁA

Jednou z významných osobností, kterou přivítá Trienále | SEFO | 2021, je Jan Pamuła, klíčová postava polského poválečného geometrického umění. Mezinárodně uznávaný průkopník počítačového umění v Polsku vystaví v Olomouci na osmdesát svých prací a vůbec poprvé tak nabídne českému publiku retrospektivu svého díla. Světovou premiéru pak bude mít rozsáhlá monografie o tomto umělci, která vychází jako součást výstavy.

„Jan Pamuła patří nejen k nestorům polského poválečného geometrického umění, ale zároveň je považován za významnou kulturní osobnost demokratického smýšlení s širokým rozhledem a bohatými mezinárodními zkušenostmi a kontakty. Významná je také jeho pedagogická, publikační, přednášková a kurátorská činnost. V letech 2002–2008 byl rektorem Akademie výtvarných umění v Krakově a je nositelem řady domácích i zahraničních ocenění za svoji tvůrčí i další činnost, která je ve všech směrech velmi bohatá a rozsáhlá,“ říká kurátorka jeho výstavy Štěpánka Bielešzová. „Profesor Pamuła je bezesporu osobnost renesančního založení.“

Jan Pamuła je absolventem krakovské Akademie, na které studoval malbu a grafiku, a v roce 1968 ji absolvoval s vyznamenáním. Jeho tehdejší i o něco pozdější tvorba se rozvíjela vedle malby především na poli grafiky a byla zaměřena zejména figurativně s akcentací symbolických i náboženských obsahů. Za svoje grafiky získal již v té době, tedy počátkem 70. let, řadu ocenění. Záhy však došlo v jeho tvorbě k zásadní proměně pod vlivem četby knih od Hegela, Kierkegaarda a Svedenborga. Dle polských teoretiků měla nejprve charakter symbolicko-kosmické abstrakce a následně autor přešel k systémové geometrické abstrakci. Svoji novou tvůrčí orientaci, v níž se pokoušel o vizuální ztvárnění univerzálních zákonů světa, poprvé představil v roce 1975 na společné výstavě v Krakově a nové obrazy doprovodil v katalogu vlastním textem Reálné a nereálné.

„Zásadní pak byla Pamułova samostatná výstava malby a grafiky v roce 1977 v Białoostoku, na níž představil svoji geometricky zaměřenou tvorbu z let 1972–1976. Od tohoto roku lze o něm mluvit jako o ryzím geometristovi,“ vysvětluje druhý kurátor výstavy Ladislav Daněk.

První počítačové série

V roce 1980 vytvořil Pamuła během stipendijního pobytu v Paříži ve spolupráci s programátorem Philippem Kellerem první dvě série počítačových kreseb, jejichž principy po návratu domů následně začal rozvíjet v obrazech. V těchto malbách, založených na matematických výpočtech a svým vizuálním působením evokujících působení i technické provedení vitráže, spojuje reálné pohledy, například na sakrální architekturu s barevnou mozaikou pravoúhlých abstraktních forem, čímž dosahuje až emocionálně expresivních vizí.

„Základním principem Pamułových malířských děl je postupné dělení celého obrazu vždy na čtyři prvky. Což znamená, že celé pole obrazu je vždy rozděleno na čtyři části, a následně každá z částí na další čtyři a všechny následující znovu na čtyři a tak dále, až do velmi malé velikosti. Připočteme-li k tomu ještě to, že do tohoto principu malíř zapojuje velmi promyšlené použití barev, tak ve výsledku z racionálně založené kompozice obrazu vzniká emocionálně působivá jemně chvějivá síť, odkazující až k představám o jedné z možných podob universa,“ vysvětluje Daněk.

Právě téma Universa, které je současně tématem i názvem olomouckého trienále, je jakýmsi svorníkem celé umělcovy tvorby. „Již

na počátku úvah o konkrétní podobě trienále jsme se s hlavní kurátorkou Bárou Kundračikovou dohodli, že ústřední vystavující osobností bude právě Jan Pamuła. Z tohoto důvodu je jeho dílu věnován samostatný výstavní prostor a k výstavě vyjde rovněž autorova monografie. Pokud se v budoucnu tato idea nezmění, tak každé následující trienále zaštití jedna významná osobnost působící v regionu střední Evropy,“ podotýká Bielešzová.

Vedle již řečeného spočívá jedinečnost Pamułova přístupu ke geometrickému pojetí obrazové plochy také v jeho obzvláště vytříbeném koloristickém přístupu k barvě. „V tomto ohledu ho lze považovat za nadčasového autora rozvíjejícího současným jazykem mimo jiné odkaz impresionistů a pointilistů v čele se Seuratem,“ zdůrazňuje Daněk.

Paříž, New York

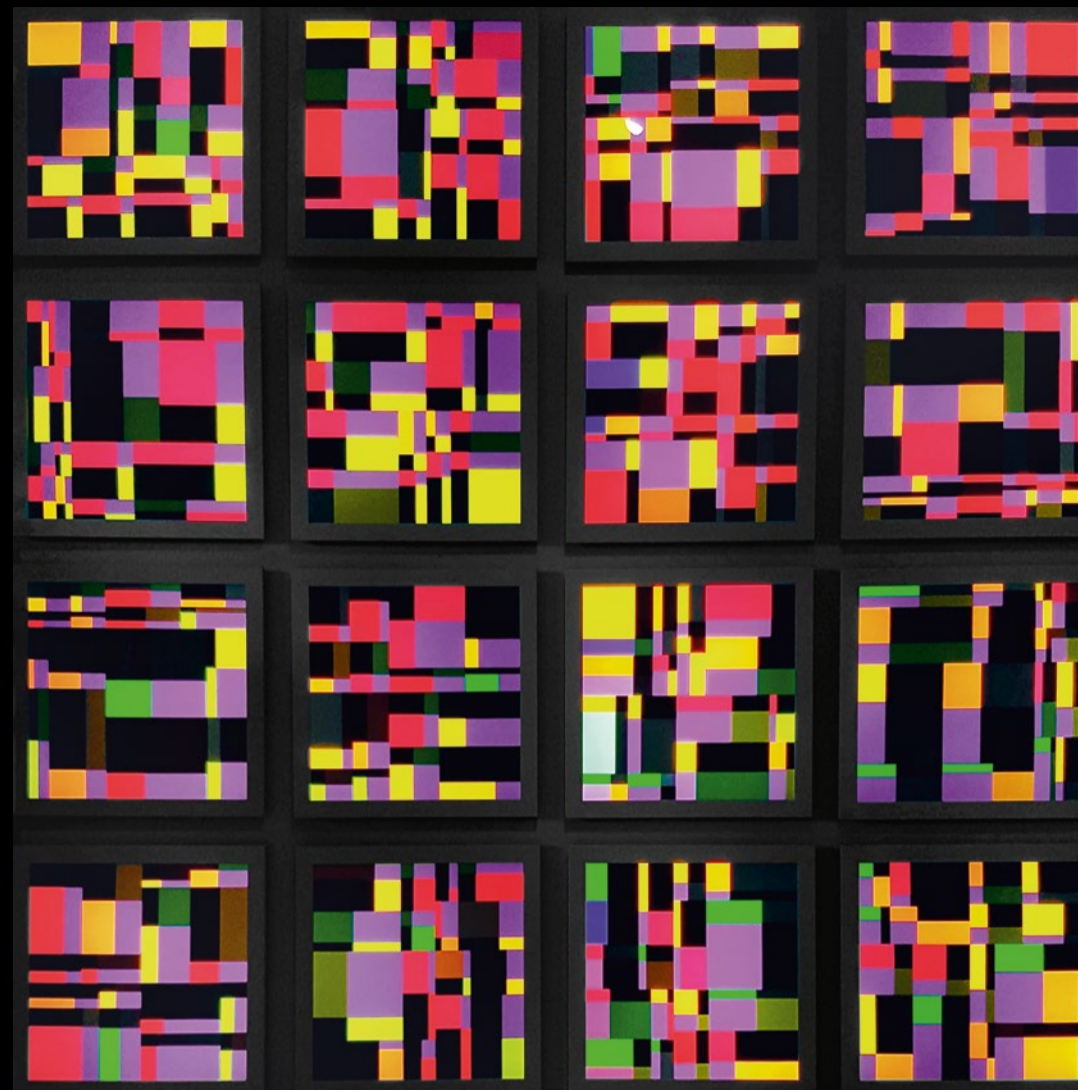
Klíčové pro tvorbu a vývoj Jana Pamuly byly zahraniční stáže na Západě. Ještě během komunistické totality mohl pracovat ve Francii či New Yorku.

„Je třeba si uvědomit, že na samém počátku 80. let byla politicko-společenská situace v Polsku o poznání volnější než u nás. Navíc měl autor dobré kontakty na Paříž již z doby svého studia na akademii. Jeho čtýřměsíční pobyt v Paříži v roce 1980 měl zásadní vliv na jeho další tvorbu, neboť zde vytvořil již zmíněné dvě série počítačových kreseb, které se staly základem pro další uvažování o geometrickém pojetí obrazu jako jistého odrazu jeho představ o universu. Na základě této skutečnosti pak byl v roce 1982 pozván opět na několikaměsíční stipendijní pobyt nadace The Kosciuszko Foundation sídlící v New Yorku,“ poodhaluje Pamulův příběh Bielešzová.

Přestože je polský umělec světově uznávaným autorem, v České republice není jeho dílo s výjimkou několika odborníků moc známo. „S ohledem na tuto skutečnost vnímáme jeho olomouckou výstavu jako průkopnickou v českém prostředí,“ podotýká Štěpánka Bielešzová s tím, že v širším kontextu je Pamułova tvorba již několik desetiletí součástí mezinárodního proudu různých geometrických tendencí, které přirozeně překračují hranice jednotlivých teritoriálně vymezených scén.

Olomoucká výstava

Pamułovu výstavu připravila pro olomoucké trienále polská historička umění Beata Gawrońska-Oramus, se kterou Muzeum umění Olomouc spolupracuje dlouhodobě, naposledy na přehlídce polské abstrakce nazvané jednoduše *Abstrakce.PL*.

Jan Pamula, Pole diskrétních barevných změn, 2019, lightbox

„Názor polských historiků umění je pro nás zásadní. Mimo jiné i proto, že mají nesrovnatelně lepší možnosti věnovat se dlouhodobě studiu díla zvoleného autora a také s ním mohou být v průběhu bádání v těsném kontaktu. Teprve po tomto základním výzkumu se naskytá příležitost věnovat se dílu dotyčného autora i z jiných úhlů pohledu,“ vysvětluje Bielešzová. „Jen pro pořádek dodávám, že paní Beata Gawrońska-Oramus pro naše muzeum připravila jako první výstavu retrospektivu Alfreda Lenicy, který byl v Polsku průkopníkem informálních tendencí, respektive emocionální abstrakce.“

Do diskuse o koncepci a konkrétní podobě výstavy se s olomouckými kurátory a Beatou Gawrońskou-Oramus zapojil také Jan Pamula i autor grafické podoby katalogu Władysław Pluta. „Zásadní bylo hned první setkání v Krakově, neboť na celkové podobě výstavy jsme se shodli velmi rychle. To se nestává často,“ konstatoval Daněk. „Jisté tomu napomohla neobyčejná vstřícnost profesora Pamuly a také to, že naše poměrně nedávná výstava Abstrakce.PL měla v polských uměleckých kruzích značný ohlas a pan profesor byl na této výstavě velmi důstojně zastoupen třemi díly.“

Ladislav Daněk se s Janem Pamulou zná už od roku 2002. „Tehdy jsem jej potkal během mého kratšího studijního pobytu v Krakově, který byl zaměřený na průzkum ateliérů významných polských umělců působících v Krakově. Profesor Pamula mě nejprve

to úžasně! A tak jsem šťastný, že návštěvníci jeho výstavy budou mít tuto možnost také.“

Ve sbírkách Muzea umění jsou tři Pamułova díla, dva obrazy a jeden nástěnný objekt, které budou součástí výstavy. Každý z exponátů představuje jinou polohu umělcovy geometrické tvorby. Muzeum tak vlastní jako jediná státní instituce v České republice tak reprezentativní kolekci.

Výstava je sice retrospektivní, ale zaměří se výhradně na Pamułova geometrická díla. „Museli jsme se takto rozhodnout, protože autorova tvorba je velmi rozsáhlá a prostory Kabinetu a Salonu jsou omezené. S geometrickým uměním se ostatně autor natrvalo prosadil i na mezinárodní scéně. K tomuto rozhodnutí také výrazně napomohlo základní téma trienále, tedy Universum,“ připomíná Bielešzová.

Unikátní monografie

Výstavu doprovodí vůbec první monografie této jedné z klíčových osobností středoevropského umění. Historik umění Marcin Pawłowski, jeden z recenzentů zmíněné monografie, v recenzii uvádí: „... tato publikace jako celek vytváří přesvědčivý obraz jednoho výjimečného uměleckého vzepětí, které je výsledkem několika desítek let ‚nelidsky‘ důsledného intelektuálního úsilí a tvůrčí činnosti, ale také erudice, otevřené mysli a neutuchající touhy poznávat svět...“ Čtenáři se mohou vedle textů editorky monografie Beaty Gawrońské-Oramus těšit na zasvěcenou studii o Pamulově tvorbě z pera historičky umění Krystyny Czerni, obsáhlý životopis od Joanny Grabowské a dále zamýšlení nad autorovou tvorbou z pohledu matematika Roberta Wolaka.

Monografie s obsáhlou obrazovou přílohou čítající celkem 300 stran obsahuje také rozsáhlý rozhovor s umělcem. Tvůrcem grafického návrhu a celé vizuální koncepce knihy je profesor Władysław Pluta, jehož originální grafické řešení tvoří další významnou hodnotu této doposud nejobsáhlejší publikace o Janu Pamulovi. O

přijal na Akademii výtvarných umění ve své rektorské pracovně a druhý den jsem strávil půl dne v jeho ateliéru. Jeho charismatická osobnost mě naprosto uchvátila. Mimo jiné z něho doslova vyzařovala velká pokora a laskavost. Velmi ochotně a trpělivě mi několik hodin ukazoval vše, co mě zajímalo. Tehdy jsem poprvé viděl jeho figurativní grafiky, pak dnes už slavné počítačové kresby ze Série 1 a 2 z roku 1980 i další grafické cykly. Následně jsme poměrně podrobně prošli jeho malířskou geometrickou tvorbu. Nejvíce ho překvapilo, když jsem ho na závěr prohlídky poprosil, zda by mi ukázal i své skici. Nad nimi jsem najednou pochopil, jak uvažuje a o co mu jde. Bylo

Jan Pamula (*1944, Polsko)

Jan Pamula je průkopníkem počítačového umění v Polsku. Rozhodujícím obdobím pro jeho tvůrčí vývoj byla sedmdesátá léta, kdy se začal zabývat geometrickou abstrakcí, do které promíтал svůj zájem o filozofii a mysticismus. Od té doby hledá systém, který by vizuálně zrcadlil univerzální zákony přírody. V roce 1980 během pobytu v Paříži vytvořil ve spolupráci s programátorem Philippem Kellerem první série počítačových kreseb, jejichž principy dodnes rozvíjí v ručně malovaných obrazech. Tyto harmonicky působící obrazy založené na matematických výpočtech zároveň vykazují nezaměnitelné koloristické kvality. Souběžně s malířskou tvorbou experimentuje v oblasti objektové tvorby a počítačové grafiky.

Jan Pamula před svým obrazem Deset verzí jednoho obrazu 3/10, věnováno Tadeuszi Kantororovi, 1991

Ladislav Daněk
kurátor výstavy
Jan Pamula | Průkopník počítačového umění v Polsku
SYSTÉM – EMOCE – UNIVERSUM

„Vedle obrazů a tradičních i počítačových grafik návštěvníci uvidí rovněž Pamulovy velmi originální, výrazně barevné, nástěnné objekty. Navíc v Salonu bude k vidění jedinečný soubor jeho studijních kreseb, které návštěvníkům umožní lépe pochopit autorovo výtvarné myšlení. Toto komorní nahlédnutí do umělcových skicářů bude pro milovníky kresby jako takové jistě také velkým zážitkem.“

Štěpánka Bielešzová
kurátorka výstavy
Jan Pamula | Průkopník počítačového umění v Polsku
SYSTÉM – EMOCE – UNIVERSUM

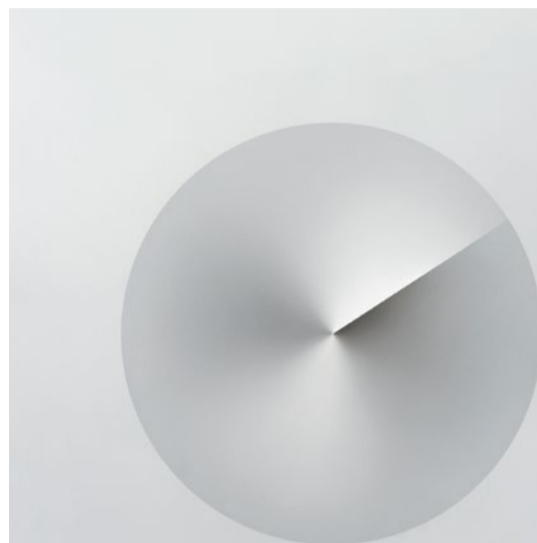
„Další část Pamulovy tvorby – pozoruhodné světelné boxy – představíme samostatně ve spolupráci s kolegyní Helenou Zápalkovou od srpna do září 2021 v kryptě dómu sv. Václava. Zvoleené prostředí podtrhne jejich spirituální rozměr a bude velkým zážitkem i pro diváky, kteří geometrické umění příliš nevyhledávají.“

UNIVERSUM OD SYSTÉMU K TĚLU A NAZPĚT

Hlavní expozice Trienále | SEFO | 2021 nese název **Universum** a návštěvníkům představí svět, jenž nás obklopuje, jeho skladbu, určení, pojmenování, organizaci či význam. V trojlodí Muzea moderního umění, kde se expozice nachází, propojuje hned několik výstav a představuje skupinu autorů širšího středoevropského regionu, které spojuje způsob přemýšlení, využívání základních definic a polarit, jimiž si na cestě k porozumění světa pomáháme.

„Tato výstava je přehledným vstupem do celého trienále – je to jeho osa, možná spirála, která nás provází po cestě od systému k tělu a nazpět,“ říká hlavní kurátorka trienále Barbora Kundračíková.

V expozici jsou zastoupeni různorodí autoři a díla – od maleb Zdeňka Trse přes Uršulu Berlot, využívající principů neuroestetiky, prostorovou kresbu universa Nikolause Gansterera, osobní mikrouniversum Gábora Koóse, sémantiku „v kostce“ Ádáma Kokesche, mikrohistorickou sondu Ádama Alberta až k podivuhodné jazykové struktuře Lubomíra Axmanna. „Snažila jsem se pozornost neomezovat na jednu oblast nebo zaměření, chtěla jsem, aby jedna věc generovala druhou a aby je spojoval hlavně podobný způsob myšlení nebo

Zdeněk Trs, Lom V, 2021

imaginace,“ vysvětluje Kundračíková s tím, že většinu z autorů jako Annu Witt, Ádáma Kokesche, Uršulu Berlot nebo Zdeňka Trse Muzeum umění reflektuje dlouhodobě. „Další vstupovali do rámce trienále přirozeně podle toho, jak se osa postupně usazovala a nabalovaly se na ní další programy. S tím souvisí i výběr a cílení jednotlivých autorských vstupů.“

Trojlodí však nebude patřit pouze jedné velké výstavě. Kurátoři jej rozdělili do několika menších projektů, které tvoří jeden celek. „Universum zahrnuje patnáct autorských

Autoři zastoupení v expozici **Universum**:

Ádám Albert, Ateliér H3T, Lubomír Axmann, Uršula Berlot, Nikolaus Gansterer, Agata Gertchen, Jarosław Grulkowski, Jana Gunstheimer, Aniko Herbert, Ádám Kokesch, Gábor Koós, Áron Kútvölgyi-Szabó, Joanna Leszczyńska, Karol Pomykała, Ondřej Příbyl, Zdeněk Trs, Anna Witt

instalací. Například v rámci projektu Human Records jde o čtyři instalace, v Lovni jej jich pět a pak je zde ještě samostatný vstup Pavla Büchlera. Kromě toho počítáme s kinoprostorem v Galerii Muzea moderního umění,“ vypočítává Kundračíková.

„Universum nemůže být o jednom člověku – o tom jsme se za posledních několik desetiletí přesvědčili dostatečně. I proto je v centru expozice právě instalace Nikolause Gansterera, na jedné straně vysoce osobní, na druhé patřičně vychýlená. Bylo pro mě od počátku důležité, aby byla struktura otevřená, abychom ji sdíleli a stavěli společně – v muzeu, ve městě i ve střední Evropě. Universum – expozice je osou, ale ne dogmatem,“ zdůrazňuje šéfkurátorka trienále.

Všechny části (o kterých podrobněji píšeme na následujících stranách) na sebe přirozeně navazují. „Jednotlivé projekty jsou jako části jednoho těla, doslova se to týká vstupů Šárky Belšíkové nebo Štěpánky Bieleškové, konceptuálně pak u Pavla Büchlera. Neomezovali jsme se ale samozřejmě jen na expozice, trienále tvoří řada dalších programů, realizace pro veřejný prostor, přednášky, divadelní nebo hudební produkce, on-line vstupy,“ vyjmenovává Kundračíková. O

Barbora Kundračíková

hlavní kurátorka
Trienále | SEFO | 2021

Děláme vše pro to, aby byl návštěvník schopen rozpoznat celek – strukturu trienále, protože to, že jsme ji byli schopni stanovit i naplnit, je pro mě skoro zázrak. Zářivý diamant. A pak jsou tady samozřejmě drobnosti – velkou radost mám z celé koncepce bloku umění pro veřejný prostor nebo z programu Anna Witt Cinema.

PAVEL BÜCHLER – KVALITY V BANALITĚ VŠEDNÍHO MATERIÁLU

Pavel Büchler, Hlas lidu, 1991

Mezi výjimečnými osobnostmi středoevropského umění, které přivede do Olomouce Trienále | SEFO | 2021, bude také **Pavel Büchler**. Díla tohoto českého umělce a pedagoga dlouhodobě žijícího ve Velké Británii doplní ústřední výstavu **Universum** v Trojlodí Muzea moderního umění a představí jeho snahu najít poetické kvality i ve všedních materiálech.

„Tvorba Pavla Büchlera svým významem zcela zapadá do tématu universa. Nejen kvůli životní zkušenosti exulanta, ale především jeho schopnosti propojování různých sfér umělecké tvorby, teorie a kritiky v oblastech současného umění, fotografie, filmu a pedagogiky,“ říká kurátorka výstavy Gina Renotière o autorovi, který vystavoval v předních světových galeriích v Miláně, Birminghamu, Hannoveru, St. Louis či v Glasgow.

Büchler se osobně navíc podílel na podobě olomoucké výstavy. „Jako slovný konceptualista dokáže báječně navrhnout a propojit koncepci šitou na míru snad každému formátu, který ho skutečně zaujme, osloví a má podle něho smysl. Jsme šťastni, že smysl a nadšení našel také v projektu SEFO a v trienále,“ doplňuje Renotière

Expozice se sestává z pěti komponentů, které časově pokrývají tři dekády Büchlerovy tvorby. „Představují víceméně reprezentativní škálu mých výrazových prostředků – od extrémních zvětšenin detailů fotografií z denního tisku, které byly charakteristické pro mou práci na přelomu 80. a 90. let, přes manipulaci nalezeného textu a filmu z dalších dvou desetiletí, až po můj současný zájem o omezené možnosti dnes již zastaralé technologie knihtisku,“ prozrazuje sám Pavel Büchler.

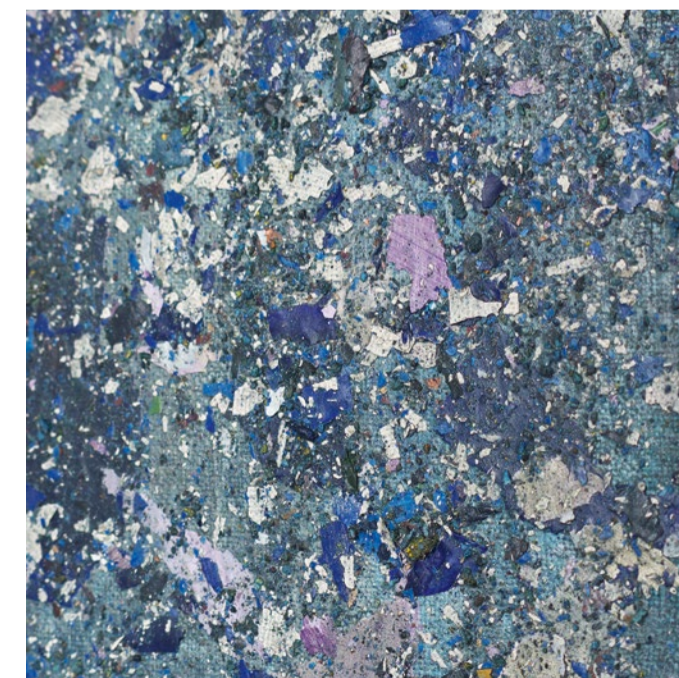
Součástí expozice jsou také tři nejnovější „recyklované“ malby, které propojují umělcovy zájmy a zároveň představují aktivitu, již se zabývá souběžně s ostatní tvorbou již více než 20 let. „Ačkoli se výběr nesnaží sjednotit jednotlivá díla a skupiny děl v tematický celek, objevují se v něm opakovaně určité motivy – například reorganizace, redukce, synchronizace, duplikace atd. – Je možno je vnímat jako síť vzájemných vztahů a spojení. Společný všem dílům je také můj záměr najít a odhalit nečekané poetické, estetické a metaforické kvality v banalitě všedního materiálu,“ vysvětluje autor.

Pavel Büchler (*1952, Praha)

Pavel Büchler je český vizuální umělec, spisovatel, pedagog žijící ve Velké Británii. Patří ke generaci, kterou v polovině 70. let silně zasáhl posun umění do dematerializovaných forem a výpovědí. Setkání s konceptuálním uměním a jeho působením především mimo oficiální výtvarnou scénu inspirovalo vznik jeho instalací, konceptuálních děl s použitím zastaralých technologií a „found objects“, ale i vznik autorských knih. Paralelně s výtvarnou tvorbou se zabývá teorií a kritikou v oblastech pedagogiky, současného umění, fotografie a filmu. V jeho dílech hraje důležitou roli práce s jazykem a komunikace dialogem. Büchlerova tvorba obrazně i reálně zaplňuje prázdná místa v komplexitě smyslu a prožitků, v rovině obrazů, zvuků, formy i matérie. Soustředí se na zrušení mezery mezi „know“ a „think“.

Díla Pavla Büchlera v současné době najdeme ve sbírkách Tate Gallery v Londýně, Museum of Modern Art (MoMA), Van Abbemuseum v Eindhovenu, Fundació la Caixa v Barceloně a také v Muzeu umění Olomouc. Sbírkový fond autorské knihy, který je jedním z nejvýznamnějších v rámci sbírkotvorných institucí na území bývalého Československa totiž vlastní kompletní produkci jeho autorských knih.

„S Pavlem Büchlerem komunikujeme dlouhodobě, především o projektu SEFO. Jsem šťastná, že jsem měla možnost zkoumat díla přímo v jeho ateliéru v Manchesteru a být u vzniku jeho návrhu pro trienále“ prozradila Gina Renotière s tím, že doufá, že pandemická situace na podzim dovolí také návštěvu Pavla Büchlera v Olomouci. O

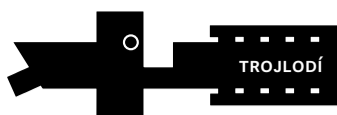
Pavel Büchler, EW285 (Bluebeard's Castle at night), detail, 2021

Gina Renotière

kurátorka výstavy
Pavel Büchler

„Ne každý měl možnost vidět díla Pavla Büchlera ve světových muzejních institucích a fakt, že tento významný umělec je zastoupen i v naší sbírce, může být dostatečnou motivací i šancí se s jeho tvorbou setkat osobně v první prezentaci umění střední Evropy na Trienále | SEFO | 2021.“

LIDSKÉ TĚLO JAKO PŘEDMĚT I NÁSTROJ POZNÁVÁNÍ

Štefan Oslej (Slovensko)
*1976, grafik, sochař

Štefan Oslej absolvoval školení kamenosochařské a grafické, prolíná tudíž ve své volné tvorbě oba tyto výtvarné přístupy. Skloubení grafické práce a sochařského prostorového uvažování se promítlo již do jeho raných prací vycházejících z principu vrstvení průhledných ploch. V současnosti rozvíjí projekt Hledačů, ve kterém kromě kresebné polohy a epoxidových bust vytváří také celofigurální kompozice, jež zasazují do kachličkové sterilního prostředí.

József Hajdú (Maďarsko)
*1961, fotograf

József Hajdú fotografuje převážně architekturu, zaměřuje se na industriální krajinu, staré továrny, krajinu proměněnou těžbou nerostných surovin a vytváří černobílé fotografie s lyrickým nádechem. Ukazuje krásu starého, opuštěného světa, který zaniká. Kromě tohoto ústředního tématu své fotografické tvorby se věnuje i zátiším, v nichž s patrným obdivem k Josefu Sudkovi a s technickou dokonalostí zachycuje čokoládové figurky či šálky čaje. Zcela samostatnou kapitolu v jeho tvorbě představují fotografie hudebních nosičů / rentgenových snímků.

Luboš Plný (Česká republika)
*1961, autodidakt

Ústředním tématem díla Luboše Plného je lidské tělo a jeho fungování. Jeho malby, konceptuální výtvarné či performance mají charakter autobiografických záznamů. Z konceptuálních projektů jde například o Pupíkový deník (1996), ve kterém systematicky dokumentoval a denně zaznamenával smotek zbytků látky a chlupů z vlastního pupíku. Obsese dokumentování životních událostí stojí také za Plného anatomickými malbami. Jeho tvorba mu současně slouží jako autoterapie psychických potíží.

Tea Smetanová (Česká republika)
*1993, sochařka

Tea Smetanová se kromě tvorby autorských skleněných talířů zabývá především figurálním sochařstvím. Charakterizuje ji experimentování, hledání a poznávání nových kombinací materiálů a technik. To se výrazně projevilo již v její bakalářské práci – Masky (2017), které představují sérii 90 lidských obličejů. Každá maska je sejmutá podle jiné tváře a každá je v jiném materiálovém provedení. Protiváhou k tomuto experimentování tvoří náměty, které se často obrací k archaickému světu. V nich cituje neolitického umění v podobě menhirů či kanop staroegyptské kultury.

Pohled čtyř středoevropských umělců – Štefana Osleje, Józsefa Hajdú, Luboše Plného a Tey Smetanové – na člověka přinese návštěvníkům trienále výstava Human Records. Jednotlivá díla zaznamenávají lidskou existenci, analyzují ji a přemýšlejí o ní. A stejnou šanci k zamyšlení dávají autoři také návštěvníkům Trojloďi Muzea moderního umění.

„Ústředním tématem této malé výstavy je lidské tělo jako předmět i nástroj poznávání. V podstatě jde o jakési záznamy lidství, proto také název Human Records,“ vysvětluje kurátorka výstavy Šárka Belšíková, která vybrala čtveřici autorů kvůli jejich práci s přírodními a exaktními vědami jako biologie, fyzika, matematika, ale také historií.

„Chtěla jsem představit různé přístupy k danému námětu a také ukázat různorodost výtvarných prostředků. Zpočátku byl

Štefan Oslej, 100 z 1000 (Tváře hledačů), 2016, detail

výběr autorů širší, ale nakonec volba padla na tuto čtveřici. Zaměření na výše zmíněné vědní obory mne dovedlo k myšlence výstavu doplnit o historický artefakt – porodnický atlas z 18. století, který v sobě spojuje téma přírodních věd a minulosti, navíc na vysoké grafické úrovni. Kniha výtečně koresponduje s kresbami Luboše Plného inspirovanými právě starými anatomickými atlasy a s Kanopami Tey Smetanové reflektujícími zrození,“ podhaluje podobu výstavy její kurátorka.

Důležité je podle ní i to, že každý z autorů přistupuje k člověku a lidskému tělu jinak. Slovenský výtvarník Štefan Oslej hledá identitu jednotlivce prostřednictvím specifického genetického kódu, pátá po významu své vlastní existence, a právě toto zkoumání u něj ústí do postav Hledačů.

Maďarský fotograf József Hajdú reflektuje staré rentgenové snímky, které poslěze

József Hajdú, X-ray Record 8, 1998

v poválečné době posloužily jako gramofonové desky. „Právě vrstvení a zánik zcela odlišných funkcí považuji u těchto fotografií za pozoruhodné. Tuto etapu své tvorby, ale již uzavřel a věnuje se nyní jiným tématům. Jen pro zajímavost k rentgenovým snímkům jej přivedla jeho práce v maďarském poštovním muzeu, kde rentgenové LP desky archivují,“ říká Belšíková.

Autodidakt Luboš Plný zase osobitým způsobem zkoumá lidskou anatomii. K anatomickým kresbám jej dovedl jeho bytostný zájem o lidské tělo. Účastnil se řady pitev, sbírá a studuje lékařské atlasy i historické. Ovšem hlavním impulsem byla operace, kterou podstoupil.

Česká sochařka Tea Smetanová svůj zájem o člověka a téma zrození a smrti promítá do souboru soch – Kanop. Kanopy byly nádoby, které ve starověkém Egyptě sloužily k ukládání vnitřností zesnulého při mumifikaci. Smetanová začala kanopy tvořit, když přivedla na svět svého prvního potomka, a proto jim vtiskla podobu právě narozeného dítěte.

„Sama říká, že šlo o impulzivní dílo, ve které se odrazil její život,“ vysvětluje kurátorka výstavy.

Čtveřici autorů, ač se to na první pohled nemusí zdát, spojuje podle Šárky Belšíkové více než jen téma člověka. „Pomineme-li odlišnosti jazykové, generační, národnostní a další jde o výtvarné umělce ze střední Evropy, kteří, jsou nositeli společného kulturního odkazu.“ O

Šárka Belšíková
kurátorka výstavy
Human Records

„Doporučila bych tuto výstavu pro její obsah, který vede k zamyšlení nad vlastní existencí a identitou. Zároveň nahlíží do vnitřní struktury těla a upozorňuje na jeho pomíjivost a křehkost. V podstatě prezentuje člověka jako universum.“

LOVENÍ – ORGANIZOVAT, PŘETVÁŘET A CHÁPAT SVĚT

Dětští vojáci z Maďarska, čeští myslivci, polští zahrádkáři, slovenští obyvatelé sídlišť či muž vzdorující staří v domě, který mění na erotickou expozici. Ti všichni se stali námětem fotografií pěti středoevropských autorů, které uvidí návštěvníci Trienále | Sefo | 2021.

„Název *Lovení* tak trochu vystihuje přístup jednotlivých autorů, Petera Korčeka, Jana Brykczynského, Krystyny Dul, Máteho Barthy a Lenky Sedláčkové, k pojetí univerza. Ať už je to prostřednictvím vysoce racionální organizace nebo naopak intuitivním citěním či emocionálně budovanými vesměry,“ vysvětluje kurátorka výstavy Štěpánka Bielezsová s tím, že samotný název si vypůjčila ze stejnojmenného cyklu proslulých fotografky Lenky Sedláčkové.

„Sedláčková sama pochází z myslivecké rodiny a od útlého věku byla zvyklá pobývat v přírodě a poznávat nejen její řád, ale také práci myslivce, lesního dělníka či lovce. Sedláčková zvolila dokumentaci myslivosti a organizovaného lovu jako jednu z možností jak ovládat, ale i přetvářet přírodu. Její soubor nezachycuje jen násilí a smrt zvířat, ale vypovídá o smysluplném hospodaření s přírodou.“

Lovení v pojetí trienále je tak především otázkou vlastnictví a způsobu či metody, kterou si zvolíme jako životní postoj, zda svět uchvátíme či ulovíme, vytváříme nebo jej budeme poznávat, kultivovat a rozvíjet.

Téma nakládání s přírodou ve svém cyklu odráží i polský autor Jan Brykczynski, který se zabýval problematikou úbytku zemědělské půdy mizející v důsledku nekoordinované výstavby. „Fotografoval úsilí jednotlivců i menších komunit, kteří vytvářejí zóny pro městské zemědělství,“ vysvětluje kurátorka.

Právě ona propojila pěťici autorů do jedné výstavy. „V rámci možností sleduji vývoj

Máté Bartha, Kontakt, 2018

v současné fotografii. A to nejen té domácí, ale i v rámci střední Evropy. Dlouhodobě také spolupracuji s Institutem tvůrčí fotografie v Opavě. A zde mám možnost detailně poznávat nové nastupující talentované fotografy z České republiky, Slovenska a Polska. Bylo tedy nasnadě poohlédnout se právě mezi nedávnými absolventy této školy, která mimochodem patří mezi nejprogressivnější nejen u nás, ale i v prostoru tzv. V4. Vzhledem k tématu trienále, kterým je „univerzum“, jsem se zaměřila na autory, kteří ve svých fotografiích sledují téma řádu, zajímají je mechanismy fungování, osvojování a ovládnutí světa,“ podkryvá výběr autorů Bielezsová.

Kurátorka universum chápe jako svět a dílčí mechanismy, které jej, ale i nás formují. Proto vybrala soubor fotografií, který představuje možné způsoby, jakými lze svět vnímat a přetvářet. Kromě tématu myslivosti Lenky Sedláčkové či komunitního zahrádkářství Janka Brykczynského se v Olomouci představí také Peter Korček, který dokumentuje kreativní gesta, kterými se obyvatelé města snaží polidštit a přivlastnit nevládné veřejné prostory.

„Nezapomněla jsem také na téma niterného universa. Polská fotografka Krystyna Dul divákům ve svém projektu zprostředkuje příběh společensky izolovaného starého muže, jenž se zbytky živočišné energie, která mu zbývá, přetváří vnitřní prostor domu, v němž je definitivně uzavřen. Vůbec nejširší téma však zvolil maďarský umělec Máté Bartha. Ten vytvořil dokument o polovojenské organizaci, která se soustředí na děti ze sociálně slabých vrstev a vštěpuje jim militantní vojenský způsob vnímání světa,“ doplňuje Štěpánka Bielezsová tématy, která odrážejí téma Lovení. O

Máté Bartha (Maďarsko)
*1987, fotograf, režisér dokumentárních filmů

Příslušnost k armádě či jinému vojenskému uskupení dává mnoha lidem pocit kolektivní síly, se kterou mohou přetvářet a ovládat svět. Děsivé však je, když se do role vojáků dostanou děti. Bartha zdokumentoval maďarskou nevládní organizaci „Honvédsuli“ (Domácí obranná škola), která každé léto shromažďuje děti, aby prošly drsným vojenským výcvikem.

Jan Brykczynski (Polsko)
*1979 fotograf

Brykczynski se zaměřuje na život v odlehlejších evropských venkovských regionech, obzvláště pak na komplikovaný vztah člověka k přírodě a životnímu prostředí. V projektu Zahradník (The Gardener, 2015) se zabýval problematikou drobného a komunitního zemědělství.

Krystyna Dul (Polsko)
*1986 fotografka

Cyklus Rezonance (2018) dokumentuje příběh o osamělosti starého muže, kterého opouští zdraví, ale paradoxně jej neopouští touha po životě a hlavně po ženách. Nemohoucí a po léta uzavřený před okolním světem, vytváří se zbytky posledních sil a fantazie ve svém domě intimní instalace a osobitě improvizované erotické expozice.

Peter Korček (Slovensko)
*1980, fotograf

Motivem Korčekových fotografií je záznam procesu hledání a vytváření domova ve slovenském hlavním městě Bratislavě. Korček ve svých fotografiích sleduje antagonistický vztah statických panelových sídlišť a zdevastovaných prostranství v kontrastu s nečekanými kreativními gesty jeho obyvatel.

Lenka Leneke Sedláčková (Česká republika) *1977, fotografka, šperkařka

Lenka Sedláčková pochází z prostředí, kde je myslivost a lov běžnou součástí volného času. Její cyklus Hunted (2011–2018), spojující prvky sociologického výzkumu se subjektivním dokumentem, není ilustrací zvrácené kratochvíle, ale sondou do života lidí, kteří svůj volný čas věnují přírodě a hospodaření v lese.

VŠEDNÍ KRIZE V GALERII CAESAR

Krise – ekonomická, zdravotní, politická, společenská, osobní. Téma, které nás v posledních letech neustále obklopuje, zatěžuje a formuje, se odrazilo i v tvorbě středoevropských umělců a reagovat na něj bude také Trienále | SEFO | 2021, konkrétně trojicí výstav nazvané Všední krize na pop-upové scéně trienále v Galerii Caesar.

„Tento projekt se zrodil se zřetelem na situaci, která se vyvinula těsně po konci první vlny covidu, kdy se v nás mísil optimismus spojený s bezrouškovým létem a zároveň pesimistická očekávání zavřeného podzimu. Dojem z procházek vylištěnými městy byl ještě čerstvý, ale rozhodně ne tak fatální jako to, co přišlo v zimě. Přišlo nám, že krize brzy zevšední, ale dobré umění nikoliv,“ vysvětluje kurátor výstavy Martin Fišr, proč s kolegy zvolil téma krize.

Program Galérie Caesar zachází s krizí způsobem, jakoby přímo předpokládal její překonání, tj. vznik nového systému. Výběr autorů, jejich řazení i samotné expoziční zázemí na tuto poptávku reagují. Reaguje na ně také organizace programu, který – mimo navrženou dramaturgii – umožňuje adaptace (on-line prostředí, distanční formy) a změny, včetně zásahů do instalace. Podstatným hlediskem je udržitelnost a přímá podpora vizuálního umění. „Důležitý je pro nás i samotný prostor Galérie Caesar, který přispívá k formování olomoucké kultury přes tři desetiletí. V posledních letech Muzeum umění poměrně pravidelně spolupracuje s Galerií Caesar. Galerie uprostřed města, na Horním náměstí, v budově radnice představuje možnost dalšího přiblížení se široké veřejnosti,“ osvětluje Fišr výběr partnera.

V Galerii Caesar budou celkem tři bloky výstav reagující na téma krize. Architekturu přestavby připraví Tomáš Moravec, který bude zároveň prvním ze tří rezidentů určujících dramaturgickou linii projektu. Dalšími rezidentkami budou Julia Gryboš s Barbourou Zentkovou a projekt uzavře Jan Krtička. „Autor přetvoří zbytek výstavní plochy v architektonickou kapsli, která bude otevřená vstupům a zásahům dalších autorek a autorů. Další umělecké zásahy budou vznikat v reakci na předchozí uspořádání prostoru. Přirozenou součástí galerie se zároveň stane prostor Horního náměstí,“ zdůrazňuje Martin Fišr.

Do tohoto systému zasáhnou také cílené realizace, přednášky, autorská čtení, koncerty nebo performance. Z participujících autorů půjde o Richarda Loskota, Imricha Vebera, Adélu Janskou, Jakuba Čušku, Magdalenu A. Turzovou a Jiřího Sedláka. „Neexistoval jeden klíč, podle kterého jsme autory vybírali. Všední krize totiž je i není projekt propojený s hlavním tématem trienále – UNIVERSUM. Existuje v rámci trienále a jeho termínů, ale zároveň je to pořad prostor se značnou mírou autonomie,“ prozrazuje Fišr.

„Z hlediska Trienále SEFO se jedná o vstup, který jinak věčně i institucionálně ukotvenou přehlídku obohacuje o nové, experimentální a pop-upové formy. Pro tyto účely budou upraveny také otevírací hodiny galerie, nově s pravidelnou večerní dostupností a programem,“ připomíná hlavní kurátorka trienále Barbora Kundračiková.

Galérie Caesar bude nově rozdělena na dvě části, přičemž v té dolní bude nově kino, o jehož dramaturgii se postará kolektiv kurátorů spojených s festivalem PAF Olomouc. O Fišr výběr partnera.

Tomáš Moravec, Paper Plane, 2021, digitální fotografie

Pop-upová scéna

Muzeum jako instituce pro řadu lidí představuje něco jako úřad v oblasti vkusu, který poučuje, diktuje, ale také nutí přemýšlet. Pop-upová forma v případě projektu Všední krize přináší přístupnější stránku světa umění, už třeba jen svou lokací. Jde o otevřenou formu vystavování.

Tomáš Moravec

(*1985, Česká republika)

Často pracuje s videem respektive videoinstalací a zároveň pravidelně vstupuje instalacemi a objekty do veřejného prostoru. Hranice veřejného prostoru a exkluzivního prostoru galerie jsou pro něj stejně prostupné jako hranice mezi médií, která využívá. Sochy a objekty jsou zdrojem videí, která formují instalace. Jindy jsou zdrojem jeho videí a instalací nefunkční místa ve veřejném prostoru.

Barbora Zentková a Julia Gryboš

(*1986 a 1988, Slovensko, Polsko)

spolu jako umělecká dvojice působí od roku 2008, kdy se setkaly na Fakultě umění v Ostravě a definovaly společné názory na médium malby. Ty vyústily v postupné překračování média k formátu galerijních instalací kombinujících (ne)malířskou barevnou plochu a řemeslně zpracovávané nalezené materiály se zvukovými záznamy, kompozicemi i živými performancemi.

Jan Krtička

(*1979, Česká republika)

přes realizace environmentů a instalací se přesunul k prakticky neviditelným zvukovým instalacím. Společná je těmto prostředkům dočasnost a jistá efemérnost. V jeho zvukových instalacích neukrývá zdroje zvuku, často ale v pravidelných rastroch splývají s architekturou prostorů, kde vystavuje, nebo pro ně vytváří sokly jako pro sochy. Sochu zde ale nahrazuje zvuk nebo mluvené slovo. V instalacích se projevuje Krtičkův silný zájem o dokumentaci umění, jeho možnosti a limity. V posledních dílech se zaměřuje na témata spojená s prací.

Martin Fišr

kurátor projektu
Všední krize

„Náš projekt nabídne tři výstavy a desítku autorů nevšedně zápolících s všední krizí i specifickým prostorem Galérie Caesar. To nesmíte minout.“

TRIENÁLE OBSADÍ I OLOMOUCKÉ NÁSTĚNKY

Co se stane, když si na nástěnku nad svým stolem připichnete špendlíkem výstřížek z časopisu, lístek s telefonním číslem, přepsaný citát z knihy nebo fotku svých dětí? Do jakého vztahu se tyto předměty dostanou, jak mezi sebou komunikují a co vám mají informace na nástěnce sdělovat? A co když taková nástěnka nevisí nad vaším stolem, kde její uspořádání často ovlivňuje náhoda a její sdělení je spíše soukromé, ale je třeba ve vstupní hale městské knihovny nebo na vrátnici firmy, kde informuje o aktualitách všechny, kteří dané místo navštěvují? Přesně tyto otázky si položili autoři Projektu: Nástěnka, který je jednou ze součástí letošního Trienále | SEFO | 2021.

„S prvotním návrhem na výstavy formou nástěnek přišel historik umění a předseda spolku Obrazy napříč obory Tomáš Kolich, který se tématem plošných vizuálních prezentací, tedy nástěnek, tabulí, graficky uživatelských rozhraní dlouhodobě odborně zabývá,“ prozrazuje kurátor projektu Jakub Frank s tím, že zapojení Projektu: Nástěnka do trienále bylo nasnadě.

„Trienále hojně vstupuje do městského veřejného prostoru, a navíc po několika průzkumech bylo jasné, že o různorodé nástěnky a informační plochy není v Olomouci nouze.“

Projekt Nástěnka do veřejného prostoru zasáhne, jak již název napovídá, formou

nástěnek a příbuzných prezentačních ploch. „Snažíme se v něm vyzdvihnout potenciál již existujících nástěnek jako nenápadného, a přesto všudypřítomného informačního média, které podléhá specifickým estetickým pravidlům. Budou s nimi pracovat vybraní výtvarní umělci. Nepůjde však o zcela volná díla – v duchu informační povahy nástěnek bude každý z vytvořených objektů zpracovávat téma z historie či současnosti vizuální kultury,“ vysvětluje Frank.

Umělci, tak využijí existující místa, zachovají jejich charakter, ale aktualizují je a vnesou do nich nový formát prezentace umění.

Obálka časopisu Slovo agitatora: materiál pro agitatory a referenty, 1975, č. 2

Spolek Obrazy napříč obory

Spolek si klade za cíl popularizovat a kultivovat mezioborové zkoumání vizuální kultury. Začal jako přednáškový cyklus pro mladé vědce a badatele, kteří ve svém výzkumu s obrazy pracují – biologové studující kresby na motýlích křídlech, historici sledující architekturu v socialistických filmech či psychologové diagnostikující pomocí Rorschachova testu. Tento důraz na „vědecké“ vnímání (každodenní) vizuální kultury se odráží i v projektu Nástěnka. Svou dramaturgií spolek tihne ke zdánlivě nedůležitým vizuálním tématům – k obrazům, které nás obklopují nepovšimnuty.

„Nástěnky vnímáme jako vizualizaci způsobu uvažování o problému, tedy jako jakési zhmotnění myšlení,“ dodává Jakub Frank.

Kurátorské duo Tomáš Kolich a Jakub Frank přizvalo do projektu jako „nástěnkáře“ intermediálního umělce Michala Mitra, konceptualistu a kreslíře Jana Pfeiffera nebo malíře Aleše Zapletala a Vladimíra Houdka.

S jejich výtvořami se návštěvníci trienále i Olomouce setkají v prostoru Konviktu (Univerzita Palackého), v Pasáži Olomouc, na budově P-centra v Laffayetově ulici či na Právnické fakultě.

„Témata nástěnek jsou často úvahou nad přehlíženými vizuálními fenomény, jako je například analogový šum, někdejší běžný doprovod každého televizního vysílání. Obsah zároveň částečně reflektuje dané místo. V prostoru pasáže se proto zaměří na propojení postmoderní architektury a počínajícího kapitalismu devadesátých let,“ uzavírá Frank. O

Jakub Frank

kurátor výstav Projekt:
Nástěnka a Všední krize

„Projekt: Nástěnka je originální a místně specifický výstavní formát, ve kterém se pojí silná teoretická a umělecko-historická rovina – s výrazným vizuálním zpracováním předních současných umělců. To vše se navíc odehrává ve veřejném prostoru, často na místech, která jsou běžně přehlížena nebo zanedbávána, zároveň však na očích veřejnosti. Proto na ně chceme tímto projektem upozornit.“

Jan Pfeiffer, Nepředstavitelné, 2016

TRIENÁLE | SEFO | LÉTO 2021

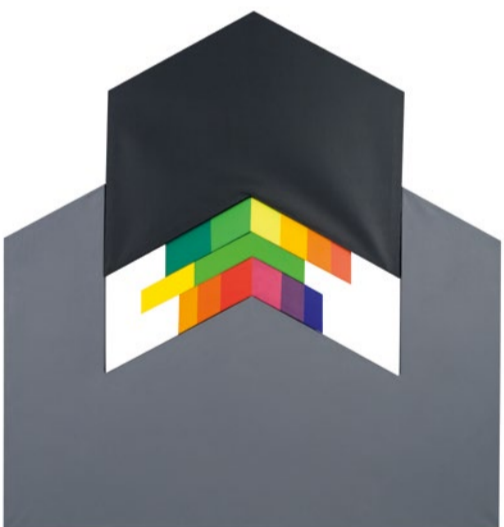
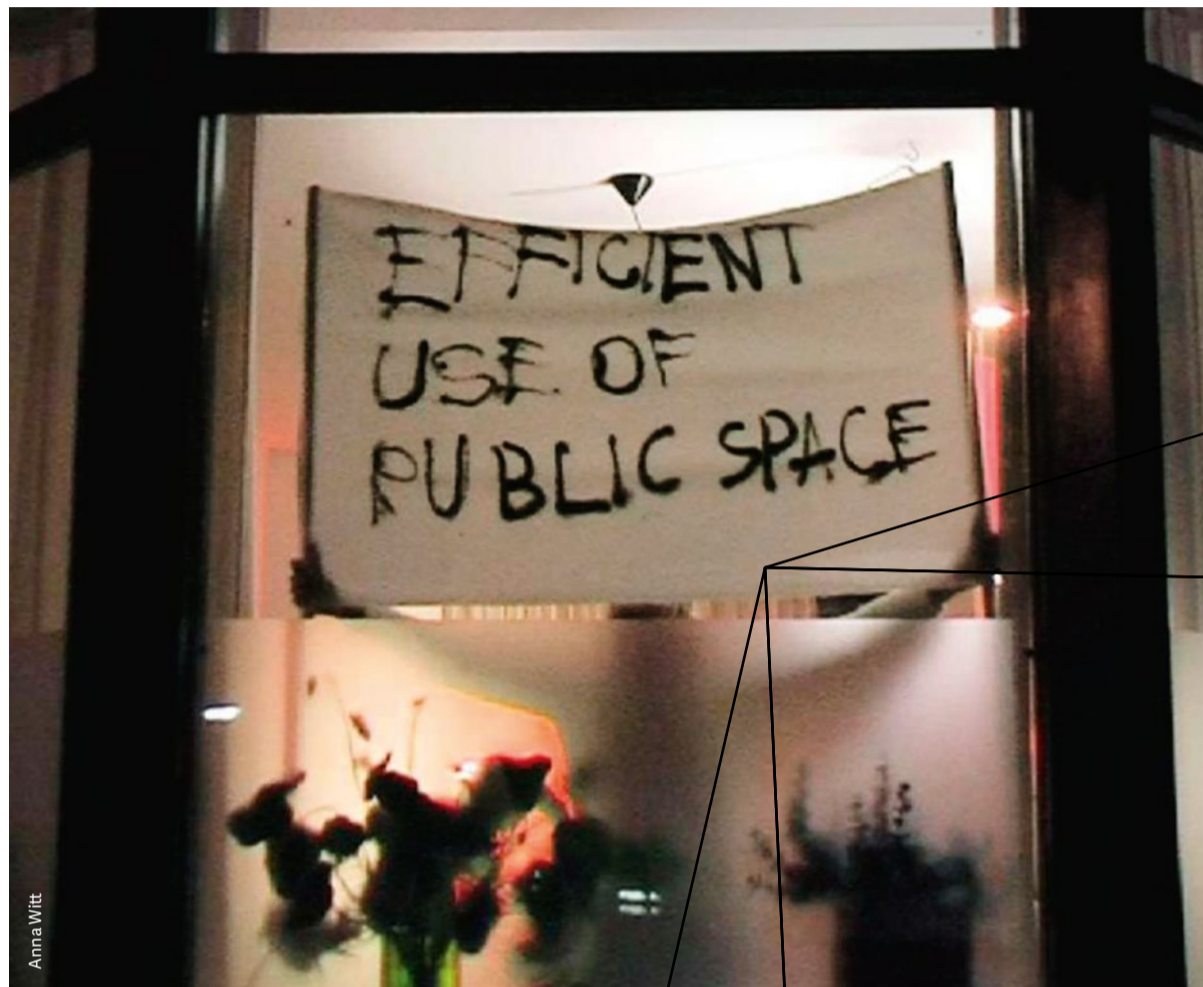
Následující půl rok bude v Muzeu umění i v Olomouci patřit přehlídce současné středoevropské kultury – Trienále | SEFO | 2021. Podívejte se, jaký program vám přinese přes léto.

K VÝSTAVÁM

Letošní léto bude v Olomouci patřit současnému středoevropskému umění. Po celém městě bude rozestoto několik výstavních projektů a naši kurátoři vás jimi rádi provedou. Týká se to samozřejmě ústřední dvojice výstav *Universum* a *Jan Pamula* | Průkopník počítačového umění v Polsku. Na konci července se navíc budete moci společně s Martinou Mertovou vydat na cyklovýlet za uměním ve veřejném prostoru. Za veřejným uměním se vydá i komentovaná procházka po Olomouci, kterou vás provede Pavel Karous. Proměňovat se budou i samotné výstavy, například Galerie Caesar nabídne do konce července díla Tomáše Moravce a od 3. srpna Barbory Zentkové & Julie Gryboš a také Imricha Vebera, který si připravil na Horním náměstí hned tři performance.

Universum + Jan Pamula

komentovaná prohlídka výstav v MMU
1. 7. | 15. 7. | 29. 7. | 12. 8. | 26. 8. | 17.00 HODIN | MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ | VSTUPNÉ 160 Kč

Umění užívat veřejný prostor

komentovaná procházka městem s Pavlem Karousem
14. 7. | 14.00 HODIN | SRAZ U JEZUITSKÉHO KONVIKTU | VSTUP VOLNÝ

Re-vize: Umění a veřejný prostor

Diskuse o umění ve veřejném prostoru
14. 7. | 18.00 HODIN | SEFO | VSTUP VOLNÝ

Postmoderní architektura jako krystalizace devadesátkového kapitalismu – Aleš Zapletal

Projekt: Nástěnka | Odhalení umělecké intervence s přednáškou kurátora Tomáše Kolicha
21. 7. | 17.00 HODIN | OBCHODNÍ PASÁŽ OLOMOUC | VSTUP VOLNÝ

Anna Witt: Worst Fear, Best Fantasy

Diskuse SEFO | Prezentace projektů absolventů kurzu Vysoké školy výtvarných umění ve Vídni
28. 7. | 19.00 HODIN | SEFO | VSTUP VOLNÝ

Cyklovýlet za (veřejným) uměním

29. 7. | 17.00 HODIN | SRAZ U JEZUITSKÉHO KONVIKTU | VSTUP VOLNÝ

Všední krize: Barbora Zentková & Julia Gryboš, Imrich Veber

Zahájení druhé části výstavního projektu Všední krize
3. 8. | 19.00 HODIN | GALERIE CAESAR | VSTUP VOLNÝ

Imrich Veber

Vizuální umělec Imrich Veber vstupuje v rámci výstavního projektu pro Galerie Caesar sérií tří performativních akcí do městského veřejného prostoru
17. 8.; 24. 8.; 31. 8. | 9.00 – 17.00 HODIN | HORNÍ NÁMĚSTÍ | VSTUP VOLNÝ

Pareidolie a vizuální ambivalence v psychiatrii – Jan Pfeiffer

Projekt: Nástěnka | Odhalení umělecké intervence s přednáškou kurátora Tomáše Kolicha
18. 8. | 17.00 | GALERIE U MLOKA | VSTUP VOLNÝ

DIVADLO A KONCERY

K létu patří také hudba, která díky trienále rozezná prostor budoucí budovy SEFO. Nejprve zde zahraje Andělův oceněná českoanglická písničkářka Amelie Siba, přijede i běloruské duo Zabelov Group, zajímavý zvukový výjem si ve svém happeningu *Trhání* připravil i Moimir Papalescu, který bude pokračovat koncertem své kapely Magnetik.

Myslíme i na rodiče s dětmi, na něž bude v proluce SEFO čekát loutkové představení *Řeka* v podání pražské Damúzy. Přes léto se navíc do Muzea umění vrátí scénické čtení. V režii Tomáše Soldána vdechnou život knize Michela Houellebecqa *Mapa a území* Matouš Ruml, Michal Przebinda a Natálie Tichánková a knize *Balthus – Pozdní vzpomínky* propůjčí svůj hlas Norbert Lichý.

Amelie Siba

Koncert
20. 7. | 20.00 HODIN | SEFO | VSTUPNÉ 200 Kč

Michel Houellebecq – Mapa a území

Scénické čtení
22. 7. | 19.00 HODIN | MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ | VSTUPNÉ 100 Kč

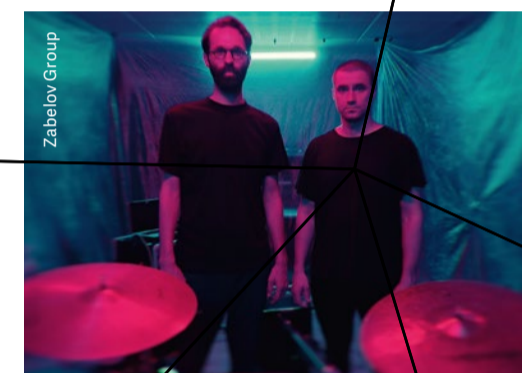

Damúza (Praha): Řeka

Loutkové divadlo | doporučený věk od 2 let
8. 8. | 16.00 HODIN | SEFO | VSTUPNÉ 90 Kč
9. 8. | 10.00 HODIN | SEFO | VSTUPNÉ 90 Kč

Zabelov Group

Koncert
12. 8. | 20.00 HODIN | SEFO | VSTUPNÉ 200 Kč

Balthus – Pozdní vzpomínky

Scénické čtení
24. 8. | 19.00 HODIN | MUZEUM MODERNÍHO UMĚNÍ | VSTUPNÉ 100 Kč

Trhání – happening pro veřejnost

Happening, koncert
27. 8. | 18.00 HODIN HAPPENING | 20.00 KONCERT | MAGNETIK SEFO | VSTUP VOLNÝ

WORKSHOPY PRO DĚTI

Pro tvořivé návštěvníky připravila lektorka edukačního oddělení Terezie Čermáková sérii workshopů nazvanou Proluk.art. Workshopy jsou otevřené všem věkovým kategoriím a zaměří se především na materiál a rozmanité možnosti práce s ním.

Proluk.art | STRUKTURA

Recyklační tvoření pro rodiny s dětmi
24. 7. | 14.00 – 18.00 HODIN | SEFO | VSTUP VOLNÝ

Proluk.art | OTISK

Recyklační tvoření pro rodiny s dětmi
5. 8. | 14.00 – 18.00 HODIN | SEFO | VSTUP VOLNÝ

PRO[LUK]ART
RECYKLAČNÍ TVOŘENÍ PRO RODINY S DĚTMI
24. 7. / 5. 8. / 17. 8. / 11. 9. 2021
14.00 – 18.00 SEFO
VSTUP VOLNÝ

Proluk.art | ŘÁD NÁHODY

Recyklační tvoření pro rodiny s dětmi
17. 8. | 14.00 – 18.00 HODIN | SEFO | VSTUP VOLNÝ

Proluk.art | STAVBA

Recyklační tvoření pro rodiny s dětmi
11. 9. | 14.00 – 18.00 HODIN | SEFO | VSTUP VOLNÝ

FESTIVALOVÁ SPOLUPRÁCE

Propojení umělců, návštěvníků a rozličných olomouckých akcí je přímo vetkáno do diamantu reprezentujícího trienále. Díky tomu se stává součástí festivalů AFO, PAF či Street Art Festival a například do proluky SEFO zavítá univerzitní iniciativa Zaparkuj (15. 7.; 29. 7. a 4. 8.). Milovníci filmů ocení, že bude v Galerii Caesar čekat Kino PAF, které se zaměří na téma krize (6. 7. a 10. 8.). Do proluky SEFO si AFO připravilo projekci snímků Česká vlajka a Sweetgrass (3. 8.) s následnou debatou a také prezentaci vědecko-uměleckých webových projektů (25. 8.). Street Art Festival vás vezme na procházku po městě (11. 8.), ale ještě předtím připravil projekci filmu o bělehradských pouličních umělcích *Gold Allong the Banks* (10. 8.) a také lekci street artu (11. 8.).

Zaparkuj

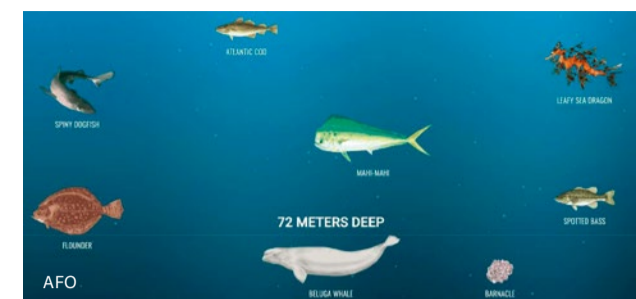
Univerzita ožívuje město & SEFO
1. 7., 15. 7., 29. 7. a 4. 8. | 16.00 HODIN | SEFO | VSTUP VOLNÝ

Všední krize: Kino PAF

Představení uměleckých filmů a videí pro Kino za účasti kurátorů + křest publikace Tomáše Moravce index!
27. 7. | 19.00 HODIN | GALERIE CAESAR | VSTUP VOLNÝ

AFO: Vizuální šum

AFO / debata s hosty + projekce – česká vlajka.online | Sweetgrass
3. 8. | 20.00 HODIN | SEFO | VSTUP VOLNÝ

Všední krize: Kino PAF

Představení uměleckých filmů a videí pro Kino za účasti kurátorů
10. 8. | 19.00 HODIN | GALERIE CAESAR | VSTUP VOLNÝ

Gold Allong the Banks

Street Art Festival | projekce
10. 8. | 20.00 HODIN | SEFO | VSTUP VOLNÝ

Umění ve veřejném prostoru: Lekce street art

Komentovaná procházka městem připravená ve spolupráci se Street Art Festivalem
11. 8. | 14.00 HODIN | SEFO | VSTUP VOLNÝ

Umění ve veřejném prostoru: Lekce street art

Diskuse o a ve veřejném prostoru věnovaná street artu
11. 8. | 20.00 HODIN | SEFO | VSTUP VOLNÝ

AFO vizuální šum

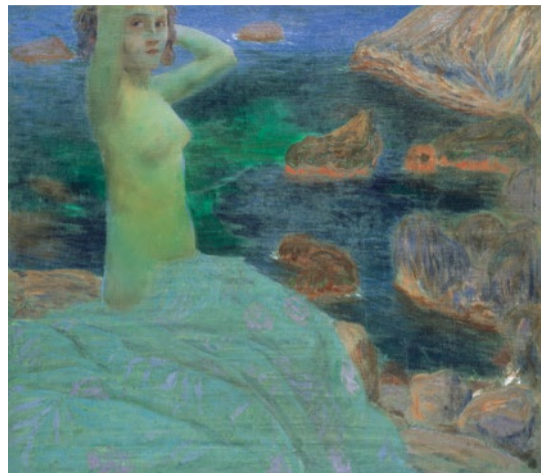
Prezentace vědecko-uměleckých webových projektů | Vizualizace ve 2D
25. 8. | 20.00 HODIN | SEFO | VSTUP VOLNÝ

kompletní program najdete na www.trienalesefo.cz

Program se koná za podpory Anygence, s.r.o. Provoz proluky zabezpečuje kavárna And The Story Begins... Technické zajištění je ve spolupráci s contaYner

KALENDÁRIUM

Ženský akt u moře, 1909, olej, plátno, 80x91 cm, získáno 2001, Muzeum umění Olomouc

Antonín Hudeček

* 14. 1. 1872 Loucká
† 11. 8. 1941 Částolovice

Antonín Hudeček patří mezi nejvýznamnější malíře přelomu 19. a 20. století. Začínal jako figuralista, malbu studoval na pražské Akademii u Maxe Pirnera (1854–1924) a Václava Brožíka (1851–1901), později také v Mnichově. Zásadní vliv na jeho malířský styl však měli „mařákovci“, skupina malířů pod vedením krajináře Julia Mařáka (1832–1899). Obraz *Ženský akt u moře* vznikl po Hudečkových návštěvách Itálie a Sicílie v letech 1902 a 1908, kdy se v jeho tvorbě nově objevuje motiv moře. Mořská krajina s ženskou postavou v popředí zachycuje melancholickou večerní atmosféru, náladu prchavého okamžiku. Barevnost je ztlumená večerním světlem, které přírodním odstínům dodává magický nádech. Hudeček se v tomto díle pomyslně vrací na počátek své tvorby, kdy propojoval motiv ženské figury s krajinným výjevem v duchu doznívajících symbolistických tendencí. Smyslné pojetí malby, snaha o harmonickou vyrovnanost a zároveň postižení pomíjivé skutečnosti pomocí lehké nánášené barvy a světla činí z tohoto díla unikátní ukázkou moderně pojeté malby.

██████
11
Srpen

Veronika Bromová

* 12. 8. 1966 Praha

Provokativní fotografie s šokujícím anatomickým detailem ve výřezu části hlavy spadá do širšího cyklu počítačově upravovaných a manipulovaných fotografií *Pohledy*. V něm autorka jako jedna z prvních v domácích podmínkách a za pomoci nových médií rozpracovala aktuální (a nejen feministické) téma krajních možností manipulace s lidským tělem, ať už máme na mysli jeho fyzickou nebo i psychickou podobu. Navázala tak na řadu velkých existenciálních témat točících se kolem otázky potlačované individuality, skrytého násilí, virtuálního i fyzického zneužití. Autorčiny fotografie, které otevřeně zobrazují např. anatomii rozkroku, úst nebo nohou připínají do širší diskuse o posunu hranic mezi svobodou a tyranii. Volbou témat, zálibou v autoportrétu a inklinací k inscenované fotografii lze Bromovou srovnat s americkou fotografkou Cindy Sherman (*1954).

Z cyklu Pohledy, 1998, barevná fotografie, papír, pěnová deska, 2000x2000 mm, získáno 1998, Muzeum umění Olomouc

██████
12
Srpen

Kompozice s kruhy (Studie k obrazu *Sladkost žití*), 1929, tužka, akvarel, papír, 250x205 mm, získáno 1959, Muzeum umění Olomouc

František Kupka

* 23. 9. 1871 Opočno
† 24. 6. 1957 Puteaux, Francie

František Kupka bývá považován za jednu z klíčových osobností neobrazujícího (abstraktního) projevu. Ve svém díle syntetizoval podněty orfismu, konstruktivismu společně se zájmem o malířskou hmotu a vyjádření prostoru. Jeho pohled nebyl chladně geometrický, jeho dílem prostupuje lyrický tón, který vychází z jeho zájmu o duchovní hodnoty, spirítismus a kosmologii. Byl také zakládajícím členem mezinárodní skupiny umělců vyznávajících abstraktní umění *Abstraction – Creation* (1931).

██████
23
Září

nou svěží barevností, stejně jako v našem případě obvykle komponoval na neutrálním tmavém pozadí. První z těchto zátíší je složené z exotických druhů rostlin, kterým dominují kamélie. Na zátíší jíh je zachyceno hned několik různě barevných druhů od jednoduchých, přes růžokvěté až k pivoňkovitým. Doplnují je modrý hyacint, snítky různých druhů *Epacris* („australský vřes“). Různorodějšímu levému protějšku vedoucí bílé květy kosatce německého, doplňují je tulipán, lichořeřišnice, růže, kamélie, opletník, prvosenka, krásnoočko a stěbla ostřice.

Zátíší s kosatci, tulipánem a lichořeřišnicí, 1847, olej, plátno, 52,5 x 42,5 cm, Arcibiskupství olomoucké

Josef Lauer

* 1818 Vídeň
† 28. 9. 1881 Vídeň

Josef Lauer studoval na vídeňské Akademii u Sebastiana Wegmeyera, Josepha Mössmera, Thomase Endera a Franze Steinfelda. Od šedesátých let 19. století se účastnil výstav vídeňského spolku Kunstverein. Společně s Franzem Xaverem Petterem a Franzem Xaverem Gruberem patřil k nejužšímu vídeňskému malířskému květinovému zátíší v období *biedermeieru*. Lauerovy protějškové obrazy, jež původně zdobily malou jídelnu v prvním poschodí Arcibiskupského paláce, patří k typickým *biedermeierským* květinovým zátíším, která malíř mnohdy dále oživoval pestrobarevnými ptáky či motýly. Svá zátíší, charakteristická výraz-

██████
28
Září

MUO získalo na MUSAIONfilmu mimořádnou cenu

Dalším úspěchem se mohou pochlubit filmy z produkce Muzea umění. **Cyklus EDU na drátě totiž získal společně s filmem *Být si blízko na dálku* na přehlídce muzejních filmů MUSAIONfilm mimořádnou cenu Labyrint světa za vynikající přínos v období pandemie 2020–2021.**

Oba projekty se snaží přivést atmosféru muzea i aktivity s ním spjaté k malým i velkým návštěvníkům až domů, a nadále tak udržet pandemii zpřetrhané vztahy instituce s veřejností. Konkrétně cyklus EDU na drátě představuje krátká videa, která mají motivovat diváky, především

děti, k tvůrčí činnosti inspirované exponáty, výstavami, ale i prostory Muzea umění Olomouc. Tímto cyklem MUO reagovalo na potřeby distančního vzdělávání v čase vrcholící pandemie.

Film *Být si blízko na dálku* pak představuje, jak MUO čelilo v době koronavirového omezení nečekaným výzvám a hledalo odpovědi na otázky: Jak zachovat spojení veřejnosti s naší institucí během izolace a uzavřené instituce? Jak zůstat v kontaktu s konkrétními návštěvníky i v online prostoru, který může být sám o sobě velmi anonymní? A jaká může být naše role a přínos v této nečekané situaci? Tyto výzvy také nabídly možnost zhodnotit dosavadní aktivity a ukázaly nový potenciál již existujících a připravovaných projektů.

PRVNÍM HOSTEM PODCASTU OKNA NA SEVER BYL JIŘÍ LINDOVSKÝ

Muzeum umění Olomouc uvedlo novou podcastovou sérii *Okna na sever*. Jejím cílem je přiblížit autory v jejich ateliérech a prostředí spjatém s jejich životy a tvorbou, což nakonec odráží také název série.

„Dobře světlo, světlo severní, které je čisté a chladné, tvorbě svědčí nejlépe,“ vysvětluje název nové řady podcastů jejich autorka Barbara Kundračiková.

Posлуhači se mohou těšit na autory spjaté se SEFO i na olomoucké umělce. Tím prvním byl Jiří Lindovský, grafik, kreslíř, dlouholetý profesor Akademie výtvarných umění v Praze, nyní vyučující tamějšího pražského ADI. Reč byla nejen o umění, ale i o Olomouci.

Dalšími hosty podcastu budou například manželé Kovalovi, dlouholetí kurátoři Galerie Jiřího Jílka v Šumperku.

OHRADU SEFO VYZDOBIL ATTILA CSÖRGŐ

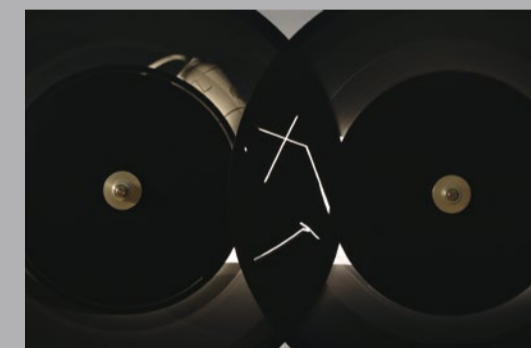
Součástí Trienále | SEFO | 2021 se stala také ohrada vedle Muzea moderního umění, které vtiskl podobu svou sérii *Occurrence Graphs* maďarský umělec Attila Csörgő.

„Tato série je založena na vztahu vzájemně se prolínajících křivek. Dva černé disky s průhlednými křivkami se částečně překrývají a jejich průnik umožňuje průchod světla z lampy umístěné za nimi. Zatímco v klidovém stavu působí křivky neuspořádaným a náhodným dojmem, uvede-li se systém do pohybu pomocí elektromotoru, zdánlivě náhodné uspořádání se promění v pravidelný geometrický vzorec s rytmicky se opakujícími tvary. Pro Ohradu byl pohyblivý systém rozložen do jednotlivých fází a procházejícímu divákovi tak umožňuje simulovat mechanický pohyb přístroje odehrávající se na pozadí,“ vysvětluje kurátor Muzea umění Jakub Frank.

Ohrada SEFO navíc opět nabídne rozšířenu realitu. Díky fotoaparátu mobilního telefonu vám tak odhalí řadu dynamických prvků. Stačí si jen do chytrého telefonu stáhnout aplikaci *Artívive*, namířit telefon na prolínající se křivky na ohradě a natočit AR video, které označíte @muzeumumeni.

ATTILA CSÖRGŐ (*1965, Budapešť)

patří k silné generaci středoevropských umělců, jejichž umělecká dráha se rozvíjela především po pádu železné opony. Jeho dílo se pravidelně objevuje na mezinárodních výstavních přehlídkách i ve sbírkách významných zahraničních institucí. Vytváří kinetické objekty, dynamické instalace, a komplexní přístroje, ve kterých volně překračuje tenkou hranici mezi uměním a vědou. Jeho primární zájem zůstává u předmětu, jeho povrchu, objemu i vnitřní struktury, způsob jeho zkoumání je však hluboce analytický a vědecký. Jeho práce tak v sobě pojí precizní promyšlenost s hravostí a náhodou.

CHCETE MUZEION DO SCHRÁNKY? STAŇTE SE ČLEMEM SPOLKU PŘÁTEL MUZEA UMĚNÍ.

SPOLEK PŘÁTEL MUO muzeum umění olomouc

PŘIHLÁŠKA DO SPOLKU PŘÁTEL MUZEA UMĚNÍ OLOMOUC

JMÉNO:
ADRESA:
PSČ:
DATUM NAROZENÍ:
E-MAIL:
TEL.:
DATUM PŘIHLÁŠENÍ:

OZNAČTE TYP ČLENSTVÍ:

- ČLEN | 400 Kč
- STUDENT (15–26 LET) | 200 Kč
- SENIOR (NAD 60 LET) | 200 Kč
- RODINNÉ ČLENSTVÍ (2 Dospělí, 2 děti) | 500 Kč

PLATBU ČLENSKÝCH PŘÍSPĚVKŮ lze rozložit do dvou plateb (PRVNÍ – DO 30. ČERVNA, DRUHÁ – DO 30. ŘÍJNA)

→ SOUHLAŠÍM SE ZPRACOVÁNÍM MÝCH OSOBNÍCH ÚDAJŮ

INFORMACE SI PŘEJI ZASÍLAT:

- POŠTOU
- E-MAILEM

PŘIHLÁŠKU LASKAVĚ ODEVZDEJTE V POKLADNĚ MUZEA UMĚNÍ OLOMOUC NEBO ZAŠLETE NA ADRESU:

Spolek přátel Muzea umění Olomouc
DenISOva 47, 771 11 Olomouc

PŘIHLÁŠKU lze vyplnit také elektronicky na www.muo.cz

Optici z projektu Arteca nahlédli pod lak pravoslavných ikon

Narození Krista, Rusko, přelom 18. a 19. století, tempera na dřevěné desce. Snímek ve viditelném světle a v infračerveném spektru.

Novozákonní Trojice, 18. století, malba na dřevě. Snímek ve viditelném světle a ultrafialové luminiscenci.

INFRAČERVENÉ SPEKTRUM

Průzkum v infračerveném spektru je neinvazivní metodou průzkumu uměleckých děl. IR fotografie a IR reflektografie jsou založeny na schopnosti infračerveného světla procházet svrchními barevnými vrstvami pigmentů, které se stávají transparentními. Díky zvýšené penetraci IR paprsků do obrazových vrstev malby lze pak studovat podkresbu – tedy prvotní rozkreslení kompozice umělcem před položením barevné vrstvy, rukopis i tzv. pentimenty – tedy autorské změny oproti výsledné podobě díla. Viditelnost podkresby závisí na síle barevných vrstev i charakteru použitých pigmentů a kontrastu odražených paprsků podkresby a podkladu. Dobře viditelná je proto podkresba černým pigmentem s obsahem uhlíku, provedená na křídovém či sádrovém podkladu. Naopak zemité pigmenty jsou v IR spektru transparentní.

ULTRAFIALOVÁ LUMINISCENCE

Rada organických materiálů získává stárnutím schopnost luminiscence. Pomocí specifické luminiscence lze identifikovat např. některé pigmenty. Prohlídka v UV světle pomáhá restaurátorům lépe popsat a zorientovat se ve svrchních vrstvách malby, jako jsou laky a lazury, ale také druhotné retuše, přemalby nebo starší restaurátorské zásahy. UV světlo se proto používá zejména pro identifikaci druhotných zásahů do originálu díla. Když je však obraz opatřen silnější vrstvou starého pryskyřičného laku, která se vyznačuje silnou luminiscencí, mohou zůstat tyto druhotné retuše a přemalby skryty. Restaurátoři pak kontrolní snímky v UV světle využívají také při postupném snímání druhotných vrstev.

Projekt OA ITI – ARTECA Pokročilé fyzikálně-chemické metody ve výzkumu a ochraně kulturního a uměleckého dědictví, CZ.02.1.01/0.0/0.0/17_048/00 07378

je podpořen z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání – Předaplikační výzkum pro ITI (Integrated Territorial Investment), jehož cílem je přispět k rozvoji Olomoucké aglomerace

Špičkové chemiky, fyziky a historiky umění propojil v jeden velký tým projekt Arteca, aby využil jejich znalosti k co nejlepšímu poznání uměleckých děl. Aktuálně badatelé zkoumali dvě pravoslavné ikony z konce z konce 18. až první poloviny 19. století ze sbírek Muzea umění.

„První z nich představuje Narození Krista, které je ovšem na východě zobrazováno společně s dalšími epizodními výjevy, vycházejícími jak z evangelií, tak z apokryfní literatury. V centru kompozice ikony sedí Bohorodička před jeskyní, vedle ní vlevo je zobrazen novorozený Kristus v jesličkách. Zleva přicházejí tři mudrci z Východu s dary a nad nimi se vznášejí andělé ukazující vzhůru ke hvězdě. Její záře dopadá k jeskyni s Bohorodičkou a Kristem. Vpravo od Bohorodičky vidíme koupání novorozeněte dvěma porodními bábami. Při dolním okraji jsou pak umístěny výjevy, které se vztahují ke sv. Josefovi. V levém dolním rohu jej pokouší ďábel, přestrojený za poutníka, který zpochybňuje neposkvrněné početí Krista. Vpravo navštěvuje Josefa ve snu anděl, aby mu sdělil, že má vzít dítě a matku a prchnout do Egypta,“ popisuje výjev historička umění Helena Zápalková z Muzea umění.

Ikonu ale pokrývá vrstva zčernalého laku, v přirozeném osvětlení je proto téměř nečitelná. Díky průzkumu pomocí infračerveného světla, které provedli odborníci na optické metody, bylo možné odhalit detailní podkresbu i všechny doprovodné nápisy, které napomohly k lepší identifikaci kompozice, jednotlivých postav i rukopisu ikonopisce.

K průzkumu je potřeba využít upravený digitální fotoaparát schopný zaznamenat i záření mimo viditelnou oblast, přesněji

blízkou ultrafialovou a blízkou infračervenou oblast. „Dílo pak stačí ozářit zdrojem infračerveného záření. Klasická termální žárovka je pro tyto účely více než vhodná. Umístěním dodatečných filtrů před objektiv si vybereme oblast vlnových délek poskytující nejvíce informace pro daný účel. V případě výše zmíněné ikony se ukázalo, že lak je pro infračervené záření zcela propustný, a snímek tedy zobrazuje dílo tak, jako by na něm lak vůbec nebyl,“ říká Karel Lemr ze Společné laboratoře optiky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého.

Druhou zkoumanou ikonou je střední část skládaného cestovního ikonostasu, jehož boční křídla se bohužel nedochovala. „Výjev zde představuje v pravoslavném umění méně častý typ zobrazení Nejsvětější Trojice, tzv. Novozákonní Trojici nebo také ruský Otčestvo. Po pravici trůnícího boha Otce sedí Kristus a nad nimi se obvykle vznášejí holubičky Ducha svatého, která zde však chybí. Obě postavy žehnají, Kristus drží otevřený kodex, Bůh Otec roztažený svitek,“ líčí Zápalková. Malba je velmi poškozená, barevná vrstva v pozadí z větší části schází, což potvrdil průzkum v UV světle. Na snímku je zřetelná výrazná, zelenožlutá luminiscence starého pryskyřičného laku.

„Viditelná luminiscence vzniká v situaci, kdy materiál absorbuje UV záření a následně vyžáří na delších vlnových délkách již viditelné světlo. Ne všechny materiály však mají tuto schopnost. Typická je luminiscence pozorovaná u starých laků. V našem případě si tak vizualizujeme krycí vrstvu původního laku, jehož defekty nebo překrytí retušemi se projeví na luminiscenčním snímku jako tmavé oblasti. Aby bylo možné luminiscenci pozorovat, musí být dílo snímkováno v naprosté tmě a pouze vystaveno jinak okem neviditelnému UV záření,“ přibližuje Karel Lemr. ○

Muzeum na Svatém Kopečku nabízí novou stálou expozici

Poutní areál na Svatém Kopečku se může pochlubit novým muzeem. Návštěvníkům od letošního jara nabízí cenné historické artefakty spojené s tímto místem – obrazy, sochy, liturgické předměty z drahých kovů, vzácné textilie či soubor barokních relikviářů s ostatky světců.

„Svatý Kopeček je dodnes živým poutním místem s bohatou historií i duchovní tradicí. Současně jde ovšem také o jedinečnou památku, navštěvovanou nejen poutníky, ale skutečně širokou veřejností. Je proto logické, že zde vznikla expozice, která význam tohoto místa přibližuje,“ říká jedna z autorek koncepce nového muzea Helena Zápalková z Muzea umění Olomouc.

Návštěvníci najdou výstavní prostory v přízemí a 1. patře vnitřního traktu svatokopeckého areálu se Svatými schody. Vzácný historický prostor je tedy sám svého druhu exponátem.

Přízemí muzea je věnováno důležitým momentům z historie svatokopeckého areálu, od založení první mariánské kaple olomouckým obchodníkem Janem Andryškem, přes slavnou korunovaci Svatokopecké Madony papežskými korunkami až po pohnuté osudy poutního místa ve 20. století. Ze zajímavých exponátů lze jmenovat například sošky apoštolů z původní, raně barokní kazatelny, dřevěné busty, které byly součástí efemérní architektury ke slavnosti korunovace milostného obrazu, nebo dvojici maleb na pergamenu s náměty Tří králů putujících

za betlémskou hvězdou a Křtu moravského krále Svatopluka sv. Cyrilem a Metodějem. „Tyto poutavé miniatury byly věnovány Pavlu Ferdinandu Václavíkovi, poslednímu opatovi kláštera Hradisko u Olomouce, a to krátce před jeho zrušením v roce 1784,“ říká další z autorů podoby expozice Libor Šturc, kurátor uměleckých sbírek z Královské kanonie premonstrátů na Strahově.

V patře nad Svatými schody expozice muzea pokračuje instalací věnovanou poutím, svatokopeckým náboženským bratrstvům a liturgickému provozu. Návštěvníky zde nepochybně zaujme monumentální obraz nizozemského malíře Justuse van den Nypoorta představující Anděla Strážce s poutníkem. „V raně barokní bazilice byl umístěn na bočním oltáři v kapli Sv. Anděla Strážce, při němž bylo v roce 1690 založeno elitní náboženské bratrstvo Uctívání let Kristových,“ popisuje Zápalková.

V expozici je nově k vidění také řada artefaktů, které byly v roce 1950 ze Svatého Kopečka odvezeny. Těmi nejzajímavějšími jsou bohatě zdobená barokní paramenta (mešní roucha), která byla deponovaná v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. „Křehké a na světlo citlivé textilie však nemohou být vystaveny trvale, v expozici budou proto pravidelně obměňovány,“ prozrazuje Helena Zápalková.

Pomyslným vrcholem muzea je podle autorů Klenotnice. Zde je instalován výběr nejceněnějších liturgických nádob a náčiní z drahých i obecných kovů, jako jsou monstrance, kalichy, ciboria, mešní konvičky, svícny či relikviáře. Přestože Svatý Kopeček

Justus van den Nypoort, Anděl Strážce s poutníkem putujícím na Svatý Kopeček, 1692, olej na plátně

o řadu výjimečných předmětů v průběhu své pohnuté historie bohužel přišel, dochovalo se zde několik skutečně pozoruhodných děl z doby baroka až počátku 20. století. Pro expozici se podařilo zapůjčit také význačnou barokní paprskovou monstranci z někdejšího kláštera Hradisko s vyobrazením sv. Norberta, zakladatele řádu premonstrátů.

Součástí projektu obnovy areálu baziliky Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku, který byl realizován díky dotačnímu titulu podpořenému Evropskou unií, byla vedle nové expozice svatokopeckého muzea také podrobná digitalizace exteriérů i interiéru celého areálu. Letos se proto návštěvníci Svatého Kopečka mohou těšit na další virtuální, vizuální, textové i zvukové prvky, které významně rozšíří prostorově omezené výstavní možnosti muzea. ○

Poutní místo Svatý Kopeček historie a současnost

Poutní areál získal také nové logo, jehož autorem je Martin Fišr z Muzea umění Olomouc, který vytvořil rovněž grafický design expozice. Na restaurátorské přípravě exponátů se podíleli restaurátoři MUO Zuzana Kaštovská, Eliška Sklenářová a Ondřej Žák.

OTEVÍRACÍ DOBA SVATOKOPECKÉHO MUzea

**DUBEN – ŘÍJEN | pondělí, úterý → zavřeno
středa – neděle → 10–12.30 hodin, 13–17 hodin**

LISTOPAD – BŘEZEN | zavřeno

více na www.svatykopecek.cz

Arcibiskupský palác představuje umělecké sbírky olomouckých biskupů a arcibiskupů

Více než tři sta let olomoučtí biskupové a arcibiskupové sbírali a podporovali umění. Za tu dobu vznikla jedna z nejcennějších sbírek ve střední Evropě a právě výběr z ní vám letos v létě nabízí Arcibiskupství olomoucké společně s Muzeem umění přímo v sídle arcibiskupa. Výstava nese název **K oslavě a potěše** a potrvá až do 28. září.

„Sběratelství a umělecký mecenát souvisí s vývojem evropské kultury. Nebývalý rozvoj těchto dvou oblastí započal už v raném novověku a byl spjatý převážně s aristokratickou společností, která tehdy začala budovat umělecké sbírky a objednávat soudobé umělce k vytváření uměleckých skvostů,“ vysvětluje kurátorka Muzea umění Gabriela Elbelová. Toto směřování bylo motivováno nejen snahou po společenské reprezentaci, ale také skutečnou zálibou. Vedle světského aristokratického prostředí se mu věnovaly také církevní kruhy, v naší oblasti v tom pak vynikali právě olomoučtí biskupové a arcibiskupové.

Za zakladatele olomoucké biskupské sbírky je považován Karel z Lichtensteinu-Castelcorni (1624–1695), kterého Muzeum umění připomnělo předloni výstavou Za chrám, město a vlast. Na olomoucký stolec usedl roku 1664 a znovu pozvedl Moravu zničenou třicetiletou válkou. Jeho zájem o umění hlavně v pozdějších letech přesáhl horizont dobové běžné potřeby aristokratické reprezentace. „Biskup sehrál na Moravě roli inspirátora v oblasti uměleckého mecenátu a budování uměleckých sbírek pro své církevní, politické i rodinné milieu. Celou svou uměleckou sbírku, do jejíhož získání vložil nemalé úsilí, značné finanční prostředky, ale také nepochybně mimořádný osobní zájem a obchodní talent, se Karel z Lichtensteinu-Castelcorni rozhodl odkázat darovací smlouvou z roku 1691 olomouckému biskupství,“ připomíná další z kurátorů výstavy Miroslav Kindl.

Tuto sbírku reprezentují na výstavě obrazy Annibale Carracciho Latona a sedláci, Anthonise van Dycka Portrét muže s rukavicemi či David medituující nad hlavou Goliáše od Artemisioho Gentileschiho.

Castelcornovi následovníci v 18. století už nebyli tak zánícenými sběrateli a milovníky umění, ale přesto si nechávali malovat reprezentativní portréty, umělce angažovali také k výzdobě sálů olomouckého a kroměřížského sídla. „Ojedinelé nákupy několika děl soudo-

plakát výstavy

bých vídeňských malířů se potom objevují až před polovinou 19. století za kardinála Josefa Maxmiliána Sommerau-Beckha (1769–1853),“ říká Elbelová. Výstava představí například Pietu od Heinricha Friedricha Fügera či Zátíší s kosatci, tulipánem a lichořeřišnicí od Josefa Lauera.

Významně obohatil olomouckou uměleckou kolekci arcibiskup kardinál Bedřich z Fürstenbergu (1813–1892), za jehož episkopátu se rozvíjela především stavební činnost budováním nových kostelů v olomoucké diecézi. „Fürstenbergovy akvizice sice nebyly početné, ale jednalo se o kvalitní italská díla zakoupená u římských starožitníků. Nezanedbatelným rozšířením arcibiskupské sbírky byly také umělecké nákupy Fürstenbergova nástupce arcibiskupa Theodora Kohna (1845–1915),“ připomíná Elbelová.

V historizujícím stylu upravoval Kohn olomoucké i kroměřížské arcibiskupské sídlo a vybavoval je novým mobiliářem i uměleckými předměty. Za jeho episkopátu byla opravy systematicky odborně spravována obrazová sbírka. Kohn se snažil dodat ztraceného lesku a reprezentativnosti olomouckému arcibiskupskému paláci. Sem také směřovala umělecká díla, která získal v průběhu pobytů v Římě.

Posledním sběratelem velkého formátu na olomouckém biskupském stolci byl arcibiskup Leopold Prečan (1866–1947). „V případě

Anthonis van Dyck, Portrét muže s rukavicemi, 1626–1632

tohoto preláta můžeme hovořit o skutečně vášni pro umění. Kvantita jeho nákupů určitých zejména pro olomouckou rezidenci a pro vlastní vilu na Sv. Kopečku u Olomouce byla nebývalá a zahrnovala celou škálu uměleckých předmětů od skla, porcelánu, kameniny, hodin, slonovinových řezeb, maleb starých mistrů až po současné moravské umělce, které Leopold Prečan hojně podporoval,“ zdůrazňuje Simona Jemelková, kurátorka výstavy z Muzea umění.

Na tradici významných (arci)biskupů-sběratelů navazuje v současné době úzká spolupráce Arcibiskupství olomouckého s Muzeem umění Olomouc, které prostřednictvím Arcidiecézního muzea Olomouc představuje odbornou instituci, pomáhající jí více než dvě desetiletí spravovat a prezentovat arcibiskupské sbírky. „Arcidiecézní muzeum i galerie Arcibiskupského zámku v Kroměříži však nyní procházejí rekonstrukcí, a proto se obě partnerské instituce rozhodly nabídnout veřejnosti skvosty ze sbírek olomouckých biskupů a arcibiskupů na netradičním místě – v Arcibiskupském paláci,“ uzavírá Jiří Uhlíř z Arcibiskupství olomouckého.

Arcibiskupský palác

27. 4. – 30. 9. 2020

pondělí–sobota 10.00 – 17.00 hodin

Výstava poodhaluje poklady z kroměřížské zámecké knihovny

Nejstarší rukopis z kroměřížské zámecké knihovny – Gregoriánský sakramentář z 2. poloviny 9. století napsaný ve Francii karolinskou minuskulou, italské chorální knihy z kláštera sv. Ondřeje ve Faenze či českou Bibli Duchka z Mníšku z roku 1433. To všechno přes léto uvidí návštěvníci věže kroměřížského zámku na výstavě **Kroměřížská zámecká knihovna III. | Rukopisy 9.–16. století**. Ta začala již v červnu a potrvá až do 30. září.

„Výstava představí středověké a raně novověké rukopisy uložené v knihovně Arcibiskupského zámku v Kroměříži. Mnohé z nich byly nově objeveny, autorsky určeny či datovány v rámci podrobného studia sbírky, jehož výsledkem bude katalog připravovaný autorským týmem specialistů. Některé knihy tak budou vystaveny vůbec poprvé,“ říká kurátorka výstavy Jana Hrbáčová.

V kroměřížské sbírce rukopisů jsou nejčastěji zastoupeny liturgické rukopisy jako misály, chorální knihy, bible, ale také modlitební knihy drobného formátu určené pro soukromé rozjímání. Knihovna uchovává i theologické rukopisy, právní kodexy

a knihy věnované astrologii, logice a lékařství. Mnoho rukopisů je bohatě zdobeno iluminacemi.

„Bohatě dekorovány jsou především bible, které obsahují ilustrace k jednotlivým kapitolám textu, např. zmíněná Bible Duchka z Mníšku, na jejíž výzdobě se podílelo pět malířů. Výzdobu nesou i monumentální liturgické zpěvníky, stejně jako misály a knihy hodinek, které obsahují iluminace, jež se

vztahují k jednotlivým modlitbám v průběhu dne. Bohatě zdobené jsou často i theologické spisy, jako např. výbor z díla sv. Bernarda z Clairvaux,“ vyjmenovává kurátorka výstavy.

Vzhledem k citlivosti středověkých knih na klimatické a světelné podmínky se budou rukopisy na výstavě střídát vždy po měsíci tak, aby byla postupně představena celá sbírka Kroměřížské zámecké knihovny.

Bratr Bertold OP z Freiburgu (?) (13.–14. století), Ein Seger oder ein Wircker der Tugend, Německo, 70. léta 15. století

Dominikánský antifonář, zimní část, Antiphonarium iuxta ritum ordinis praedicatorum, pars hiemalis, Severní Itálie (Ferrara?), první čtvrtina 16. století

Kniha hodinek, Liber horarum Severozápadní Francie (Rouen?), 70. léta 15. století

Panna Maria Křtinská nově zrestaurovaný milostný obraz božské divotvůrkyně ze sbírek Arcibiskupství olomouckého

Návštěvníci kroměřížského zámku si mohou přes léto také zblízka prohlédnout nově zrestaurovaný obraz ztvárňující milostnou sochu Panny Marie s Ježíškem z kostela v Křtinách u Brna. Olejomalba datována rokem 1725 pochází ze sbírek Arcibiskupství olomouckého a byla pravděpodobně votivním darem Hedviky Zajíčkové z Račic. Do sbírek Arcibiskupství olomouckého se zřejmě dostala ve dvacátých letech 20. století, kdy na kroměřížském zámku působil Antonín Breitenbacher (1874–1937) shromažďující sbírkové předměty pro plánovanou diecézní muzeum.

Křtinské madoně je připisována zázračná a uzdravující moc. Knihy popisující zázraky zaznamenávají stovky případů, kdy vykonání poutě a upřímná modlitba k Panně Marii způsobily navrácení zraku a sluchu, uzdravení těžce nemocných a ochrnutých, vyléčení neplodných žen či

zmrtvýchvstání. Především v 17. století se mariánský kult rozšířil natolik, že do Křtin přicházelo každoročně tisíce poutníků z Čech i Moravy.

Na území Moravy se rozvíjela úcta i k dalším vyobrazením Panny Marie a to nejhojněji v průběhu 17. a 18. století v rámci tzv. potridentské zbožnosti. V tomto období proto také vznikla celá řada pojednání o zázračných (milostných) obrazech, aby se podílely na budování a propagaci jejich kultu. Mariánskou zbožnost a oblibu dalších poutních míst proto na výstavě přiblíží rovněž výběr starých tisků, modlitebních knih, grafik a devočních předmětů.

Kroměřížský zámek – Zámecká věž

červenec – srpen

úterý – neděle (pondělí zavřeno)

9.00 – 17.00 hodin poslední vstup

OLOMOUC ŽIDOVSKÁ VÁS PROVEDE HISTORIÍ ZDEJŠÍ ŽIDOVSKÉ KOMUNITY

Berte to jako tip na procházku Olomoucí se svým vlastním soukromým průvodcem. Stačí si do mobilního telefonu stáhnout aplikaci Actionbound, v níž najdete chytrého multimediálního společníka „Olomouc židovská“, který vás seznámí s kulturní a intelektuální historií židovské komunity ve městě.

„S mobilním průvodcem můžete navštívit celkem 19 na sebe navazujících stanovišť a dvě bonusová místa. Procházku lze zakusit jako GPS hru, během níž budete sbírat body při procházení jednotlivými lokalitami. Rovněž je možné si herní motivace nevšímat a jen postupně vnímat nové zajímavé informace,“ láká zájemce na poznávací výlet edukátorka Muzea umění Hana Lamatová, spoluautorka aplikace.

„Dějiny židovské komunity tvoří nedílnou součást bývalého královského města Olomouce doložitelně již od 12. století. Ovšem král Ladislav Pohrobek v roce 1454 vypověděl Židy z moravských královských měst a zpět se začali vracet až koncem 18. století, nejprve jako koncesionáři a teprve v druhé polovině 19. století jako plnoprávní občané. V každém případě zde zanechali nesmazatelné stopy a výrazným způsobem se podíleli na hospodářském i kul-

turním vzestupu pomalu se modernizujícího města,“ vysvětluje Ivana Cahová, spoluautorka aplikace a vedoucí Katedry judaistických studií olomoucké univerzity. Jednotlivá stanoviště interaktivní mapy seznámí zájemce s hmotným i nehmotným dědictvím, které ve městě židovská komunita zanechala a je pro řadu dnešních obyvatel již téměř neviditelné. „Možná i vy každý den chodíte kolem budov, o jejichž původním účelu, majitelích nebo stavitelích, kdysi významných osobnostech, dnes již nic nevíte,“ říká Alexandra Jeništa, ředitelka festivalu Dny židovské kultury, který před pěti lety přišel s myšlenkou na vytvoření městské hry s tématem židovské historie Olomouce.

Na vybraných místech průvodcovské trasy si „hráči“ mohou zvolit, zda si informace poslechnou jako audio nebo si je přečtou. Součástí každého zastavení je také bohatý vizuální materiál se současnými a historickými fotografiemi. K dispozici jsou i hudební nahrávky či možnost vydat se na toulku nepřístupnými prostory prostřednictvím videoklipu. Vše je samozřejmě i v anglické verzi.

Cílem aplikace je znovu oživit skrytou paměť míst a vyprávět nejen dějiny olomoucké židovské obce, ale i historii celého města, které stále prosvítá do jeho současné podoby.

Na realizaci aplikace spolupracovalo Muzeum umění Olomouc s Katedrou judaistických studií Kurta a Ursuly Schubertových University Palackého v Olomouci a za finanční podpory MŠMT ČR udělené UP v Olomouci (IGA_FF_2020_030) a města Olomouce.

MUZEUM OSLAVILO DEN DĚTÍ ORIGINÁLNÍMI SADAMI TVŮRČÍCH LISTŮ

V prvním červnovém týdnu se i MUO připojilo k oslavám Mezinárodního dne dětí a pro malé muzejní návštěvníky připravilo kreativní dárky. Do světa výtvarného umění mohly děti nahlédnout prostřednictvím edukačních listů, které jim představily vybraná témata i exponáty ze sbírek našeho muzea. „Pro Den dětí vznikly tři tematické kolekce listů, přičemž každá sada obsahovala tři samostatné lekce s rozmanitými aktivitami a tvůrčími nápady. Při výběru jsme samozřejmě zohlednili i různé věkové kategorie,“ vysvětluje lektorka Terezie Čermáková. Z nabídky si tak vybraly mladší děti, ale také teenageři. Bonusové překvapení navíc čekalo na začínající čtenáře, a to v podobě přírodovědných pohádek z produkce Univerzity Palackého.

Dárkové kolekce pracovních listů, v původním zpracování umělkyně Pavly Baštanové, vznikly díky spolupráci edukačního oddělení s Pedagogickou fakultou UP, která navázala na dlouhodobé zapojení našich lektorek a lektorů do projektu Bez názvu. Nedenatováno. Zmíněný projekt nabízí především metodickou podporu pro výtvarné pedagogy. Zvláštní význam ale získal od března 2020, kdy se stal výraznou dobrovolnickou aktivitou, jež v období pandemie a zavřených škol pomáhala jak učitelům, tak dětem a jejich rodičům. Webová platforma www.nedenatovano.cz nabízí v současné době zdarma více než stovku zajímavých námětů.

MUO ONLINE

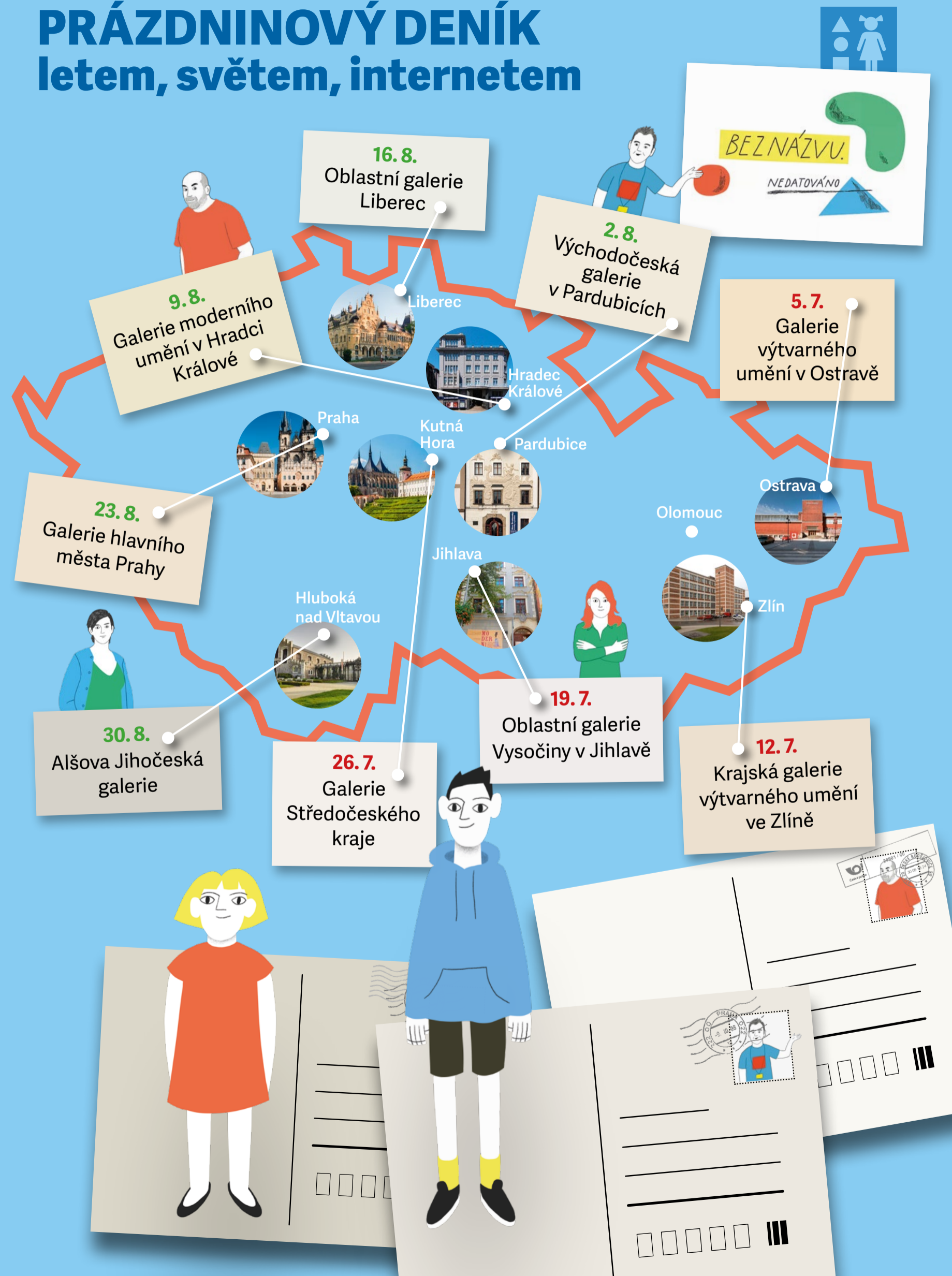
Prázdninový deník vezme děti na výlet po partnerských muzeích a galeriích

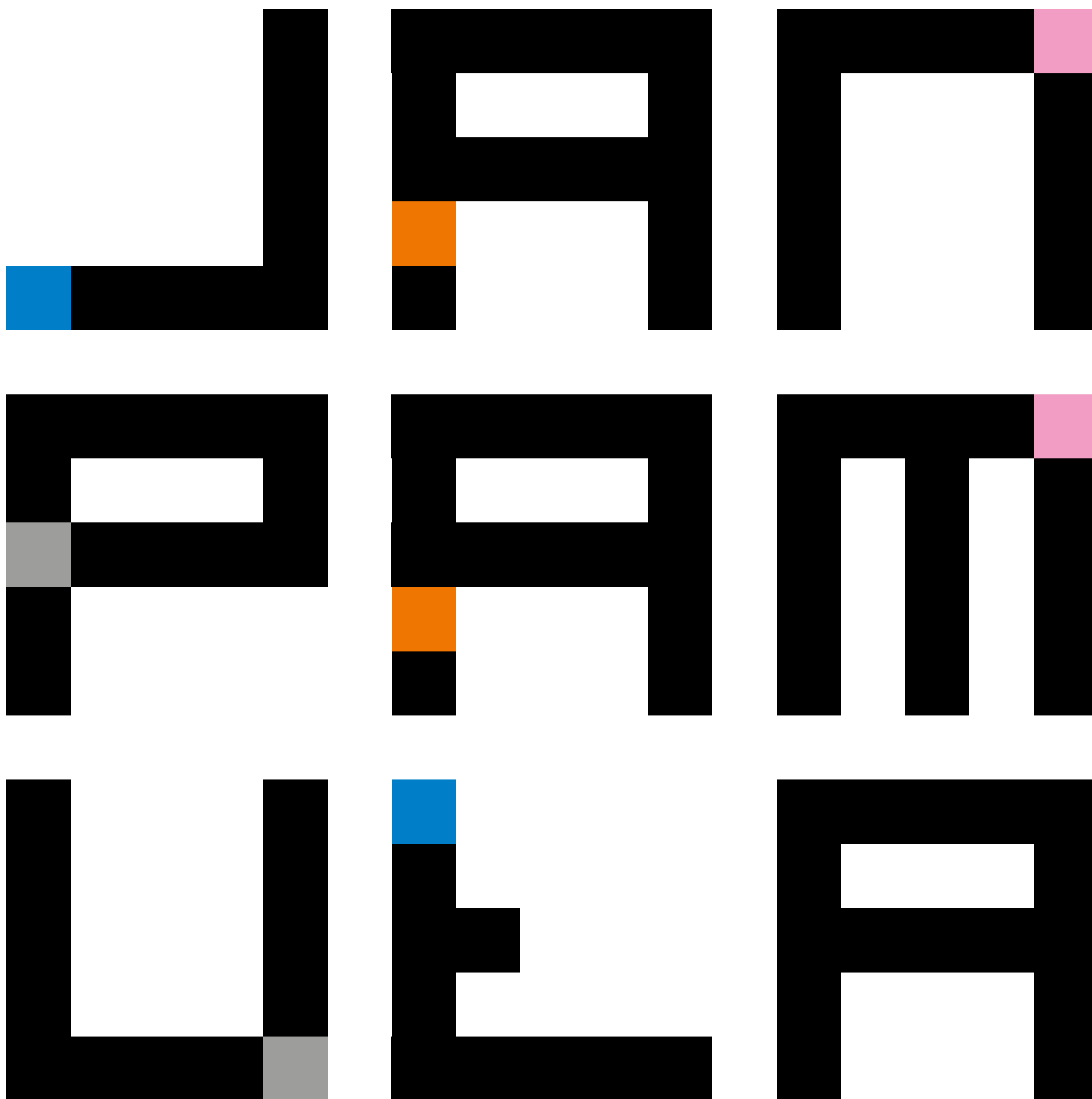
Pravidelnou inspiraci pro tvoření z pohodlí domova vám naše edukační oddělení přináší již více než rok. Online workshopy a kreativní pracovní listy doplní v červenci a srpnu nový cyklus s názvem Prázdninový deník: letem, světem, internetem. A protože k létu patří objevování nových míst, čeká nás série cestovatelských příspěvků, která vznikla ve spolupráci s edukátory z partnerských institucí.

„Dlouhodobé uzavření kulturních institucí a omezení práce s veřejností bylo pro všechny velkou výzvou. Náročná situace se ale stala podnětem pro řadu skvělých projektů, na které bychom alespoň částečně chtěli upozornit,“ vysvětluje Marek Šobáň, vedoucí edukačního oddělení MUO. Každý týden se tak veřejnost může těšit na malý online výlet do vybraného muzea umění a alespoň na dálku zažít rozmanité tvůrčí aktivity pod taktovkou místních lektorek a lektorů.

Ke spolupráci byla oslovena vybraná edukační oddělení, která jsou součástí Komory edukačních pracovníků při Radě galerií České republiky. „Smyslem organizace je mimo jiné sdílení příkladů dobré praxe a podpora v profesním růstu,“ zdůrazňuje význam spolupráce Marek Šobáň a dodává: „Samozřejmě také doufáme, že cyklus bude pro naše návštěvníky doporučením, kam vyrazit na skutečný výlet za uměním.“ Novou inspiraci najdou zájemci každé prázdninové pondělí ve 14 hodin na Facebooku Muzea umění Olomouc.

PRÁZDNINOVÝ DENÍK letem, světem, internetem

Jan Pamula

**Průkopník
počítačového
umění
v Polsku**

**Muzeum
moderního
umění
24. 6. 2021 –
2. 1. 2022**

**Pionier
sztuki
komputerowej
w Polsce**

**Muzeum
Sztuki
Współczesnej
24. 6. 2021 –
2. 1. 2022**

**Pioneer
of Computer
Art
in Poland**

**Museum
of Modern
Art
24. 6. 2021 –
2. 1. 2022**